

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2016

Lucie Melecká

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra primární pedagogiky

**Partnerství a spolupráce mezi rodinou a školou
v oblasti soukromého vzdělávání**

**Partnership and Cooperation between Family and
School in the Field of Private Education**

Lucie Melecká

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Jana Kargerová, Ph.D.

Studijní program: Učitelství pro základní školy

Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň základní školy

2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Partnerství a spolupráce mezi rodinou a školou v oblasti soukromého vzdělávání vypracovala pod vedením vedoucího diplomové práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato diplomová práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 11/3/2016

.....
Lucie Melecká

Poděkování

Poděkování patří zejména Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy za to, že mi bylo umožněno studovat na této fakultě, díky čemuž jsem získala bohaté pedagogické zkušenosti a příležitosti. Dále bych ráda touto cestou vyjádřila poděkování PhDr. Janě Kargerové, Ph.D. za mnoho cenných rad a připomínek při vedení mé diplomové práce. Rovněž bych chtěla poděkovat všem, kteří svými příspěvky a zkušenostmi přispěli k mé diplomové práci a taktéž bych chtěla poděkovat rodině a přátelům, kteří mi byli oporou v průběhu zpracovávání.

ABSTRAKT

Cílem této práce s názvem „Partnerství a spolupráce mezi rodinou a školou v oblasti soukromého vzdělávání“ je zaměřit se na způsoby a kvalitu jednotlivých aspektů spolupráce rodiny a školy, které se podílí na co možná nejkomplexnějším rozvoji dítěte. Patříčná pozornost bude věnovaná hledání odpovědí na to, zda, do jaké míry a jakým způsobem v oblasti soukromých škol spolupracují rodiče. Jak škola aktivně zapojuje rodiče do spolupráce a jaké jsou nejvhodnější či nejpřístupnější varianty spolupráce jak pro školu, tak i pro rodiče, aby mohli obě tyto strany vzájemně a vhodně komunikovat a spolupracovat. Jednotlivé aspekty současné spolupráce budou analyzovány a následně zhodnoceny z hlediska efektivity používaných přístupů. Současně budou naznačeny možná východiska, jež by potenciálně mohla vyvážit zájmy školy, rodiny a dítěte v současné praxi primární školy.

KLÍČOVÁ SLOVA

rodina, škola, klientský přístup, spolupráce, partnerství

ABSTRACT

The aim of the thesis named "Partnership and cooperation between a family and a school in private education" is to focus on means and quality of individual aspects of cooperation between a family and a school which participate on the most complexed development of a child. Particular attention will be paid to searching for answers on if, how far and by which means do parents cooperate in the field of private education. How does school actively engage parents into communication and which variants of cooperation are the most appropriate or the most accessible for a school and parents in order to enable reciprocal and appropriate communication and cooperation between these parties. Individual aspects of the current cooperation will be analysed and subsequently evaluated with respect to effectiveness of applied approaches. Simultaneously, it will be indicated what might potential solutions be which could possibly balance interests of a school, a family and a child in current practice of primary school.

KEYWORDS

family, school, client access, cooperation, partnership

Obsah

Úvod.....	9
Teoretická část	10
1. Partnerství a spolupráce	10
2. Partnerství	10
2.1 Důvody pěstování partnerství mezi rodiči a školou	14
2.2 Zájem rodičů	16
2.3 Rozvíjení vztahů s rodinou	17
3. Kritické přezkoumání aktivit	18
3.1 Rodiče	21
4. Spolupráce	26
4.1 Důvody spolupráce s rodiči žáka	29
4.2 Formy spolupráce s rodiči	32
4.3 Individuální formy spolupráce	35
4.4 Skupinové formy spolupráce.....	37
4.5 Možnosti spolupráce a setkání s rodiči	38
4.6 Zapojení rodičů do věcí školy	40
4.7 Konkrétní zapojení rodičů ve školském prostředí.....	42
4.7.1 Méně obvyklé formy spolupráce s rodiči	47
4.8 Značka „Rodiče vítání“	49
4.8.1 Kritéria programu	49
Závěrečné shrnutí teoretické části.....	53
Empirická část.....	55
5. Vymezení problému a cíle práce	55
5.1 Vymezení problému	55
5.2 Úkol a cíle empirické části	56

6. Metodika výzkumu	56
6.1 Metody výzkumu	56
6.2 Výzkumný vzorek a jeho charakteristika	58
7. Rozpracování výzkumu	63
7.1 Škola A.....	63
7.2 Škola B.....	65
7.3 Škola C	68
7.4 Škola D.....	70
8. Zhodnocení výsledků výzkumu	74
9. Interpretace výzkumu	75
9.1 Interpretace výsledků ve vztahu k 1. cíli.....	75
9.2 Interpretace výsledků ve vztahu ke 2. cíli.....	78
9.3 Interpretace výsledků ve vztahu k 3. cíli.....	79
Závěrečné shrnutí empirické části	82
Závěr	83
Seznam použité literatury	84
Přílohy.....	87

Úvod

Jedním ze základních prvků ve vzdělávání dítěte je vzájemná komunikace a spolupráce jako partnerství mezi rodinou a školou. Tato interakce je provázána celou dobou vzdělávání dítěte, a proto je důležitá jak z pohledu školy, popřípadě učitele, tak z pohledu rodičů - dvou partnerů podílejících se na vzájemné výchově a vzdělávání dítěte.

Autorka si toto téma vybrala, protože se v posledních letech svého studia ocitla pracovně v oblasti vyšších společenských vrstev, které si kladou vysoké nároky na vzdělávání svých dětí. Její dobrovolná práce v jedné ze soukromých škol ji zapojila do situací, které vyžadovaly bližší vztah mezi rodiči a učiteli. Faktor komunikace a spolupráce vedoucí k lepšímu partnerskému vztahu začala autorka sledovat již dříve v mezilidských vztazích a společnosti kolem sebe. A protože jedním z jejich životních cílů je založit svou soukromou školu, vybrala si právě oblast soukromých škol.

Toto téma, které autorka v diplomové práci zpracovává je velmi rozmanité a těžko jednoznačně uchopitelné, jelikož se odvíjí od mnoha faktorů, které komunikaci mezi rodinou a školou ovlivňují. Cílem práce je vyhodnotit stav partnerství a spolupráce v dnešních soukromých školách. Zda možnosti a formy spolupráce, které škola nabízí, jsou pro rodiče přijatelné a zda jim vyhovují. Autorka se v teoretické části pokusí nastínit důležitost spolupráce a partnerství pro školu, pro rodiče a také to, jak tento vzájemný vztah ovlivňuje žáka ve školském prostředí. Uvede faktory, které ovlivňují tento vztah a představí pohled ze strany učitele a pohled ze strany rodiče.

V empirické části autorka sleduje cíl, který se týká míry spolupráce rodičů a učitelů ve vybraných soukromých školách. Dále mapuje nabídku možností spolupráce a informovanost rodičů o akcích školy. V závěrečné fázi autorka zhodnotí, zda dnešní situace týkající se partnerství a spolupráce v soukromých školách koresponduje s teorií a nároky, které předkládá dnešní moderní společnost a předpokládá, že práce na tomto tématu ji přinese inspiraci pro její budoucí povolání.

Teoretická část

1. Partnerství a spolupráce

Partnerství a spolupráce jako zásadní a základní prostředky v interakci mezi lidmi, konkrétně mezi učiteli, školou a rodiči, je nutné nepodceňovat, zvláště pak v profesi učitelské. Vytváření kladných vztahů na úrovni společenské, týkající se vrstevníků, partnerů, spolupracovníků má své překážky, s kterými je nutné pracovat, aby určitý vztah byl veden a směřován směrem, který vede ke kladnému a respektujícímu vztahu. Za překážky, které musíme překonat, považujeme jak ty, které vycházejí z naší pozice, tak ty, které vycházejí z pozice osoby druhé a jejího postoje. Osobní postoj, požadavky, ústupky, chtíč, respekt, komunikace, gestikulace, nátlak, prostředí, předmět řešení a jiné, všechny tyto a faktory bereme většinou na malou váhu a tolik se na ně nesoustředíme, i když by zasloužili pozornost mnohem větší. Jsou to ty důležité faktory, které bychom měli začít vnímat, soustředit se na ně a pracovat na nich a rozvíjet je tak, abychom mohli vytvořit vztah mezi dvěma stranami takový, který je založen na společném respektu a spolupráci.

2. Partnerství

Správné partnerství mezi rodinou a školou je vztah, který si zaslouží velkého obdivu a respektu, protože takové ideální partnerství není jednoduché vytvořit. Pokud je tento vztah vytvořen alespoň z jisté části, můžeme poté vysledovat u žáka lepší vzdělávací výsledky, lepší přístup ke školním povinnostem a viditelně větší motivaci, která je podpořena jak ze strany školy, tak ze strany rodičů.

Během posledních deseti až patnácti let můžeme v západních zemích vysledovat větší spolupráci a partnerství mezi školou a rodinou. Rodiče začali mít větší povědomí o vzdělávání ve školách a sami se chtějí zajímat a podílet se na fungování školského systému. Většina rodičů nejsou nadále ochotni pasivně přihlížet, jak školské systémy nakládají se vzděláváním jejich dětí téměř libovolně. I tyto důsledky mají za následek to,

že stále více rodičů se zajímá o kvalitní vzdělávání, více se soustředí na programy, které školy nabízejí a tudíž i více vybírají školy soukromé, kde mají rodiče větší přístup do školského prostředí. Tato otevřenost plyne z důvodů souvisejících s filozofií školy, jež pochází z alternativních přístupů a vzdělávacích systémů ve světě, konkrétně ze západních zemí. V posledních letech, od doby, kdy byla zavedena EU, otevřely se možnosti nejen pro cestování, ale také k nám začaly proudit všemožné reformy a povědomí o alternativních přístupech ze zahraničí se začaly uchycovat a realizovat také u nás v ČR.

U všech nových přístupů můžeme vysledovat jiný přístup školy k rodičům a rodičů ke školám. Rodiče se zapojují do vzdělávání svých dětí a do školského prostředí více. Tato myšlenka zapojenosti rodičů byla veřejností kladně přijata a získala její podporu. Rodičovská volba a zapojenost se staly klíčovými body v reformě školství, které přineslo v této oblasti mnohé změny. Změny z hlediska zkvalitňování vzdělávání a hlavně pochopení otázek ze strany rodičů. Přístup k této reformě museli hlavně změnit učitelé, kterých se nejvíce týká téma vytváření vztahů s rodiči a na základě toho vyvstalo mnoho otázek, s kterými se učitelé a rodiče žáků potýkají. Učitelé dnes pohlížejí na rodiče jinak než dříve. Rodiče se vlivem vlastní snahy i snahy politiků a změny režimu velmi změnily a jejich zájem se posunul do centra dění. Pro rodiče je důležité, že se vytratila představa o tom, že by do výchovy a vzdělávání svých dětí neměli zasahovat, případně se školou spolupracovat nad rámec, což jsou běžné třídní schůzky s učitelem.

Je tedy nutno uznat potřeby a přání a zkušenosti dětí a jejich rodiny. Škola by neměla rodinu jako takovou přehlížet, ale využít její fungování k tomu, aby se dítěti ve škole lépe dařilo a mělo vhodné podmínky ke svému učení. Školy by se měly snažit být k rodině co nejbližší a nepracovat v izolaci od ní, přece jen rodině slouží a koná práci pro ně. Jak uvádí Rabušicová, je zřejmé, že ze strany školy nejde o projev dobré vůle, o cosi „navíc“ (jak typicky tvrdily starší názory na vztahy školy a rodiny), ale o přirozený a z charakteru postavení školy plynoucí požadavek.¹ Změna tohoto názoru a postoje souvisí s třemi důležitými aspekty, které je nutno zmínit.

¹ POL, M., RABUŠICOVÁ, M. Rozvoj vztahů školy a rodiny: několik zahraničních inspirací. In: *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*. Řada pedagogická, U 2. Brno: Masarykova univerzita, 1997. s 5-34.

Jeden z těchto aspektů je ten, že rodiče jsou více spjati s právem a zákonem o výchově a vzdělávání svých dětí. Jsou odpovědní za co nejkvalitnější výběr jejich vzdělávání konkrétně školy, což ale neukládá jen zákon, ale jejich vlastní zájem na kvalitním vzdělávání jejich dětí.

Dalším důležitým aspektem je, že spolupráce a zapojení rodičů do školského vzdělávání je mnohem více ceněno než dříve. Především je ceněno z důvodu zkvalitňování přístupu jejich dětí ke školským povinnostem, ale je ceněn také jejich zájem, zapojenost a ochota.

Méně důležitým, ale přínosným aspektem je, že rodiče jsou důležitým zdrojem výchovy. Inspirace z výchovy rodičů můžeme používat i ve školském prostředí, které je s výchovou velmi propojeno. Zkušenosti rodičů a jejich výchovné metody nám mohou jako učitelům pomoci rozeznat překážky v různých situacích, na které učitelé někdy sami nestačí.

Ve většině publikací jsou k této problematice zmiňovány principy, které respektují moderní přístupy spojené s problematikou zapojenosti rodičů ve škole.²

- Právo

Rodiče by měli mít právo podílet se na pedagogickém rozhodování školy. To rodičům umožňuje zastoupení ve skupinách či radách školy, které jsou mluvčími za rodiče a tak mají přímé zprávy školy nejen o pokroku jejich dětí, ale k celkovému dění v obci školy.

- Rovnost

Klíčovým a nejdůležitějším principem k správnému partnerství mezi rodiči a školou je rovnost. Aby respektovali rodiče školu a učitele, je nutné, aby byl respektován i rodič jako odborník. Jak učitel přispívá svými odbornými

² ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013. 200 s. ISBN 978-80-247-4640-1.

POL, M., RABUŠICOVÁ, M. Rozvoj vztahů školy a rodiny: několik zahraničních inspirací. In: *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*. Řada pedagogická, U 2. Brno: Masarykova univerzita, 1997. s 5-34.

znalostmi z profesionálního školského prostředí do vzdělávání žáka, může i rodič přispět svými odbornými znalostmi z práce, ale i z výchovného hlediska. Obě tyto strany by měli spolu komunikovat na stejné úrovni dvou odborných stran, které se podílejí na vzdělávání a výchově dětí. Tudíž by mělo jít o dialog, který spojuje zájem dítěte.

- Reciprocita³

Týká se všech zúčastněných stran. Rodičů, učitelů, ale strany dítěte především. Každý vyjadřuje své zájmy, má určité představy a takto se musí brát ohled na všechny názory stran. Dítě vyjadřuje své určité potřeby, zájmy vycházející z jeho nitra, chťice a motivace, rodiče na jeho názor hledí s odpovědností, někdy se zdráháním, vhodností a přiměřeností v různých oblastech (např. finanční) a učitel svým názorem přispívá z hlediska odbornosti, přínosnosti, produktivnosti a účelnosti pro dítě. Všechny tři strany hledají společnou cestu řešení, která je dovede k dokonalé spolupráci a respektu na zájmu všech stran.

- Posilování

Škola nabízí aktivní možnosti spolupráce pro rodiče nejen jako zapojení k práci svých dětí, ale také možnosti, které jsou pro rodiče dost zajímavé, aby v nich byla podněcována vlastní iniciativa podporující jejich větší zapojení do školských záležitostí jako něco, z čeho mohou mít prospěch nejen jejich děti, ale i oni sami. Mohou naleznout nové příležitosti učit se, seznamovat se se školským prostředím a školskými úřady, rozvíjet vlastní schopnosti a dovednosti a pracovat s nimi v rámci těchto systémů, a pokud možno měnit a posouvat existující a zastaralé struktury a tradice.

Pro dítě i pro jeho rodinu je škola něco, co je středem jeho veškerého dění. Patří k němu nejen seznamování se s vrstevníky, ale všechny okolní situace a dění týkající se

³ Vysvětlení slova: vzájemnost, vzájemný vztah

školského prostředí. Většinou se i rodiče dětí znají, tudíž je škola propletena všemi směry a proto by měla mezi rodiči, školou a dítětem fungovat kooperace, která má za následek kvalitní vzdělávání dítěte.

2.1 Důvody pěstování partnerství mezi rodiči a školou

Obecný argument pro pěstování partnerství rodičů a školy je obecně i argumentem pro jakoukoliv spolupráci více lidí, kteří svou aktivitou přispívají k práci. Vždy jde o společné cíle, kterých můžeme dosáhnout využitím potenciálu všech zúčastněných osob, plným zapojením každého z nich a neodsuzováním do pozic pasivních rolí, ve kterých nemají prostor k osobitému a tvořivému přínosu dané osoby. To platí i pro spolupráci na společném cíli, což je vzdělávání a výchova dítěte, v rámci vztahu školy a rodiny. Pro toto partnerství a společnou práci je shrnuto pár argumentů, které platí v dnešní moderní kooperaci ve školském prostředí.⁴

První skupina argumentů, které se shodují, vycházejí z přesvědčení, že rodiče nemohou plně pečovat o své dítě, pokud nemají příležitosti k tomu, aby porozuměli, čím, proč a jak se jejich dítě zabývá ve škole. Rodiče jsou za výchovu svých dětí odpovědní, a proto by jim škola měla nabídnout pomoc při plnění této povinnosti. Škola umožňuje rodičům nahlédnout do prací svých dětí s tím, že rodiče mají možnost diskutovat s učitelem o pokroku dítěte a jeho postupech ve vzdělávání. Tím, že má rodič přehled o svém dítěti ze strany školy, může zdokonalovat a lépe zvládat svou roli ve výchově a vzdělávání svých dětí.

Druhý směr argumentů se zaměřuje na to, jaký má vliv rodičů na školní výsledky dětí. Nejvlivnější místo na vliv výsledků dětí se staví dle všech výzkumů rodiče. Jde zejména o vliv projevovaný v rodinném prostředí vůči škole a učiteli. Pokud mají rodiče kladný vztah se školou a učitelem, dokáží spolupracovat, společně plánovat a podílet se na vzdělávání žáka. Dítě to vycítí doma z postoje rodičů, jejich názorů a výrazů, ale i ve

⁴ POL, M., RABUŠICOVÁ, M. Rozvoj vztahů školy a rodiny: několik zahraničních inspirací. In: *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*. Řada pedagogická, U 2. Brno: Masarykova univerzita, 1997. s 5-34.

LAUERMANN, Marek. Vytváření úspěšného partnerství mezi školou a rodiči. In: www.rodicevitani.cz [online]. EDUin, o.p.s., ©2011. [cit. 26. 2. 2016]. Dostupné z: www.rodicevitani.cz/pro-rodice/

škole dle toho, jak k němu přistupuje učitel a jak se vyjadřuje o rodičích, zda má zájem nebo nemá zájem s rodiči spolupracovat. V jaké míře a jak ovlivní rodiče žákovy výsledky, na tom má také podíl i socioekonomický status rodiny, přístup rodiny ke knihám a kulturním zdrojům a v neposlední řadě také stav školy. V oblasti soukromého vzdělávání se stav školy ukazuje v nadprůměrných číslech, jelikož ze školného, které rodiče platí, se škola udržuje v míře, kterou pokládají ředitelé za podněcující pro žáky a vyhovující pro rodiče. Do výchovného prostředí dítěte spadají obě prostředí, kromě rodinného i školní prostředí. Rodiče chtějí svým dětem pomoci v učení svých dětí a snaží se jim lecčím hodnotným přispět, a proto by měla škola s rodiči navazovat těsnější vztahy soukromé, ale především pracovní.

Třetí skupina argumentů⁵, která se opírá o mnoho výzkumů, naznačuje, že spolupráce s rodiči a jejich zapojení má nejen kladný vliv na výsledky žáků, ale také na postoje žáků. Zapojení rodičů do projektů a akcí školy přispívá k větší zodpovědnosti žáků a má vliv na poctivost jejich práce. Díky vztahům rodičů se školou a učiteli s rodiči, cítí žáci větší podstatu v plnění povinností školských, tak i mimoškolských a věcí dobrovolných, kterými (a svými zkušenostmi) mohou přispět do vyučování a podělit se o své nové poznatky se svými spolužáky ve škole. Tím narůstá i větší spolupráce mezi spolužáky ve třídě, kteří se takto navzájem podněcují a motivují. Mimo tyto vztahy se spolužáky se uceluje vztah i s učitelem, který může s dítětem pracovat na různých projektech, nebo své žáky zapojovat do akcí, které jsou v jádru jejich zájmů. Tím pádem se upevňují vztahy všech směrů, učitele s rodiči, rodičů s dítětem a žáka s učitelem.

Každá skupina argumentů se zvlášť věnuje v zásadě jedné věci, ale obecně se navzájem prolínají. Každá podněcující situace, každý postoj a jakýkoliv zájem má víc než větší podíl na kladném vztahu dítěte se školou a jeho vzdělávání a každý učitel by si měl uvědomit, že to proč dělá tuto práci je v žácích, kteří potřebují vhodné vedení k tomu, aby dosáhli svých životních cílů a jejich osobní i profesionální život byl postaven na pevných a pro každého jedince ideálních základech našeho školství.

⁵ LAUERMANN, Marek. Vytváření úspěšného partnerství mezi školou a rodiči. In: www.rodicevitani.cz [online]. EDUin, o.p.s., ©2011. [cit. 26. 2. 2016]. Dostupné z: www.rodicevitani.cz/pro-rodice/

2.2 Zájem rodičů

Pokud se škola rozhodne začít více spolupracovat s rodiči, měla by si být jistá tím, jakým způsobem s nimi chce spolupracovat⁶. Dalším krokem před tím, než začneme jako učitelé, či škola něco realizovat je dotazování se rodičů, zda je něco, co jim chybí při získávání informací o dítěti a tak zmapovat situaci o tom, co by rodiče rádi věděli, nebo jak se zapojili do spolupráce se školou.

V roce 2011 si nechala společnost EDUin⁷, která se snaží o to, aby měla veřejná společnost srozumitelné povědomí o vzdělávání v ČR a o tom co se ve školství děje, udělat výzkum týkající se spolupráce rodičů a školy. Tento výzkum dal společnosti přehled o tom, o čem rodiče chtějí být nejvíce informováni školou a na základě toho, můžeme naši spolupráci a partnerství s rodiči budovat pomocí komunikace a spolupráce týkající se věcí, která je nejvíce zajímavá.

Z obrázku (viz Obrázek 1⁸) můžeme vidět výsledky výzkumu, které jasně říkají, že nejvíce se rodiče zajímají o výsledky svých dětí, konkrétně prospěch žáka. Z hlediska rychlého vyhodnocení situace výsledků dítěte ve škole je to pochopitelné a pro rodiče jasně srozumitelné, protože z jediné známky nebo jiného druhu jasného hodnocení si může rodič vytvořit rychlou představu o tom, jak jeho dítě učivo zvládá. Dalším bodem pro rodiče důležitým se stala informace o chování dítěte. Pokud vezmeme v potaz obě nejvíc hlasově zastoupené možnosti, což je prospěch a chování dítěte, vyjadřuje to přesně ten fakt, o kterém si široká veřejnost myslí, že je nejpodstatnější. Čím je škola pro dítě a rodiče ve své podstatě nejzásadnější, se zapomíná, nebo tyto aspekty nejsou brány za důležité, i když je to opakem.

Zajímavé ovšem je, že jako třetí nejdůležitější informací o dítěti, kterou chtějí rodiče slyšet, nebo znát, jsou nedostatky dítěte, což je samozřejmé, protože můžeme s dítětem poté na jeho slabých stránkách pracovat a tak posilovat jeho osobnost, jak je to i u dospělých. Co se týče tohoto tématu, je důležité si z jistých důvodů s rodiči promluvit o

⁶ Více o možnostech spolupráce na str. 38.

⁷ Perfect Crowd Research. *Vztah rodičů a školy jejich dítěte*[online] Perfect Crowd, 2011. [cit. 20. 2. 2016]. Dostupné z: www.rodicevitani.cz/
FERTEK, Tomáš. *Rodiče vítáni: praktický návod, jak usmířit rodiče a učitele našich dětí*. 1. vyd. V Praze: Yinachi, 2011. 112 s. ISBN 978-80-904735-2-2.

⁸ Viz přílohy – příloha č. 1

dítěti a jeho osobnosti a slabých stránkách důvěrněji, což souvisí se zmiňovaným partnerstvím mezi rodiči a k tomuto bodu, kdy si můžeme s rodiči promluvit o individuálních stránkách dítěte, někdy navíc osobních a citlivých, je zapotřebí jistější důvěry. Každý z rodičů může na takto osobní informace o dítěti pohlížet jinak a proto je úkolem učitele, aby se snažil v rodičích vypěstovat takovou důvěru a partnerství, díky kterému budou moci pomoci dítěti, ať už v jakékoliv oblasti.

Z nejzajímavějších z aspektů zjištěných z dotazování tohoto výzkumu shledává autorka bod čtvrtý. Rodiče si přejí být informováni o způsobu výuky na škole, ale o filozofii školy moc zájem nejeví. V posledních letech se školy přizpůsobují novým trendům proudících ze západního vzdělávání, kde způsob výuky a přístup k dětem vychází z filozofie školy, a tak by se rodiče měli nejprve seznámit právě s filozofií školy a následně se způsobem výuky. V zásadě tyto dvě hlediska spolu korespondují a rodiče tak mohou předpokládat dopředu způsob výuky a její koncept.

Nad každým ze zmíněných bodů je nutno pohlížet s velkou důležitostí, protože vzdělávání dítěte je věc komplexní a týká se všech podnětů, které na něj působí. Různé podněty podněcují a ovlivňují jiné a tak díky nim se mohou rozvíjet a zdokonalovat věci jiné na nich závislých. Když bude vycházeno opět s tabulky, je nutné brát v potaz, že body, rodiči hodnocené méně procenty, jsou zásadní pro body hodnocené více procenty. Pokud žák ve třídě vychází se svými spolužáky, jsou podporovány jeho vlohy a dokáže si z rámce kroužků, které škola nabízí, vybrat a zařadit se do prostředí školy, bude se zlepšovat i jeho vztah ke škole a jeho prospěch.

2.3 Rozvíjení vztahů s rodinou⁹

Aby vztahy s rodiči byly přirozeně pozitivně rozvíjeny a vytvářeny, je potřeba přihlížet jak k potřebám učitelů, tak především potřebám rodičů, protože právě oni jsou těmi, kdo si naši školu vybírají. Konkrétně v soukromých školách platí rodiče školné a stávají se tak důležitými zákazníky, kterým se škola snaží vyhovět v rámci možností. Pokud je vytvořen mezi rodiči a učiteli vztah spolupráce na společném cíli (což je dítě a

⁹ RABUŠICOVÁ, M., POL, M. Vztahy školy a rodiny dnes: hledání cest k partnerství (2. část). In: *Pedagogika*. 1996, č. 2, s. 105-116. ISSN 0013-3815.

jeho vzdělávání), nekladou rodiče vysoké nároky na školu a učitelům plně důvěřují v jejich profesionálním přístupu. Jestliže tento vztah není dobře vytvářen a rodiče a škola nespolupracují, každý ze stran se snaží brát situaci jen do svých rukou. Poté mohou rodiče, zejména v soukromých školách, na učitele klást někdy nepodstatné nároky a snaží se učitelům radit. Učitelova profesionalita a respekt jsou potlačeny a neuznávány, a proto dochází k bojům mezi rodiči a učiteli.

Aby si učitel a rodič navzájem porozuměli je důležitým aspektem brát v potaz určitý postup i princip vedoucí k vytvoření spolupracujícího a kladného vztahu mezi rodiči a školou. Principy, kterými se učitelé mohou inspirovat, vycházejí především ze zahraničních studií.¹⁰

3. Kritické přezkoumání aktivit

Vychází ze strany vedení školy, která se zájmem na aktivní spolupráci s rodiči zjišťuje, jaké jsou faktické údaje partnerství s rodiči ve škole v této době. Jde o hodnocení toho, zda v oblasti vztahů s rodiči vše funguje, tak jak by mělo. Je to exaktní zjištění, které je založeno nejen na dojmech a pocitech, ale i na faktických údajích, které jsou školou vedeny a uchovávány. Údaje, jako je procento zúčastňujících se rodičů třídních schůzek, porovnání dle ročníků, aktivita rodičů na projektech školy apod. k tomu patří. Informace by měly být zastoupeny ze všech účastněných stran, jak od rodičů, tak ze strany školy a učitelů. Toto hodnocení nemusí vycházet jen z iniciativy školy, ale také z iniciativy rodičů nebo z některých neformálních zdrojů.

- **Naslouchání rodičům**

Naslouchání rodičům, ačkoli zní zdánlivě, je klíčovým momentem partnerství rodiny a školy. Nejedná se o klasický abstraktní princip, kdy jsou rodiče vyzváni k vyjádření se k různým věcem, učitel je poslouchá a z jejich názorů se snaží vymyslet něco, co by mohlo fungovat. Ale mělo by se jednat o

¹⁰ DAVIS, Carol a Alice YANG. *Parents & teachers working together*. Turners Falls, MA: Northeast Foundation for Children, c2005. ISBN 1892989158

konkrétní podoby a organizační formy vedoucí k naslouchání rodičů ve směru, kdy se rodiče vážně vyjadřují k záležitostem školy, jsou na své názory a stanoviska vůči škole opakovaně dotazováni, s učiteli funguje dvousměrná komunikace jak písemná nebo ústní a společně všechny strany tak mohou vytvořit systém, který bude vyhovovat každé straně a splňovat požadavky jak pedagogické, tak osobní ze strany rodičů.

- **Organizování aktivit**

Mnohem efektivnější než diskuze o principech partnerství mezi školou a rodinou a složité plánování budoucích aktivit je uspořádání akce pro rodiče. Na těchto akcích se problémy nebo otázky týkající se vztahů s rodiči ukážou sami. Nejen ze strany rodičů při akci, ale už při samotném plánování akce, kdy si připravujeme pro rodiče informace a věci a učitelé a škola si bude muset na ně odpovědět. Vystane mnoho otázek, jako jsou: Co bychom chtěli rodičům ukázat a proč? Koresponduje skutečnost, co naše škola chce, s tím co dělá? Dáváme rodičům informace pro ně důležité a zřetelné? Nezahlcujeme rodiče zbytečnými informacemi? Všechny tyto otázky a další vyplynou z plánování a jiné otázky mohou přijít ze strany od rodičů.

Že jsou tyto akce velmi efektivními, se autorka přesvědčila při praxi na jedné ze soukromých škol, kdy byla na začátku roku pořádána školou akce pro rodiče. Bohužel autorka neměla tu čest být přítomna při plánování této akce, ale mohla celou skutečnost pozorovat již při konání. Rodiče byli předem obeznámeni s akcí pomocí emailu a tak si mohli otázky doma promyslet a připravit. Akce, která trvala přibližně hodinu, byla pro školu i pro rodiče jasným vodítkem toho, co mají od školy očekávat, jak rodičům škola vyjde vstříc a co očekává škola od rodičů.

Jelikož bylo ve třídě rodičů málo, bylo možné pracovat aktivně ve skupinkách. Každý z rodičů i učitelů napsal otázky na lísteček. Všechny lístečky rodičů se dali na jedno místo a lístečky učitelů na druhé místo. Rodiče poté pracovali se svými otázkami a učitelé se svými. Roztřídili je tak, aby se neshodovali a srovnali je od nejpodstatnější po ty méně podstatné. Poté byly

otázky napsány na velké papíry, aby na ně všichni viděli. Ke každé z otázek, která vyvstala, se vedla krátká diskuze. Skupiny se střídali po jedné otázce. Rodiče i učitelé školy si na každou otázku odpověděli a kladli důraz na to, co je vedlo zrovna k dané otázce, proč si ji položili.

Celá tato situace vedla k ujasnění si očekávání obou stran a podpořila vztahy a partnerství s rodiči. Rodiče si mohli odnést pocit toho, že se mohou na školu s čímkoli obrátit i když se to týká právě organizace školy a učitelé si mohli uvědomit, že ne vše je rodičům jasné jako z pohledu učitelů.

- **Partnerství rodiny a školy jako priorita**

Tento bod by měl být základní složkou každého školského systému a měl by být provázen všemi složkami. Téma vztahů mezi rodiči a školou by mělo být probíráno na každé pedagogické radě, na které si mohou učitelé i vedení školy ověřit zda funguje jejich dosavadní způsob spolupráce nebo je třeba jej nějak upravit, aby fungoval lépe. Na poradách se mohou učitelé inspirovat zkušenostmi svých kolegů, popřípadě nechat si poradit v případě problémů. Pozornost by měla být věnována rozvoji organizace a řízení školy a rozvoji vyhovujících mechanismů pro formulování školní politiky a různorodých kroků v oblasti vnější vztahů školy ve všech směrech a především by měla být utvořena efektivní strategie školy směřována k uspokojování potřeb učitelů, jejich profesionální rozvoj a uspokojování potřeb rodičů, vycházení vstříc jejich požadavkům a očekávání.

- **Inspirace**

Pokud chce škola a učitelé zlepšovat partnerské vztahy s rodiči měli by tuto vzájemnou interakci sledovat nejen u sebe a na své škole, ale také brát inspiraci u jiných škol. U škol, které mají zkušenost s rodiči již za sebou a vědí, co u rodičů funguje a co se u nich osvědčilo. Nejen školy, ale i různé internetové metodické portály¹¹ a webové stránky¹² zaměřené na toto téma mohou učitelům poskytnout

¹¹ Příklad metodického portálu: [Www.rvp.cz](http://www.rvp.cz). *Metodický portál RVP* [online]. [cit. 2016-03-01].

¹² Příklady webových stránek o tématu: [Www.eduin.cz](http://www.eduin.cz). *EDUin* [online]. [cit. 2016-03-01].

[Www.rodicevitani.cz](http://www.rodicevitani.cz). *Rodiče vítáni* [online]. [cit. 2016-03-01].

mnoho inspirace. K dispozici mají učitelé také metodická centra, pedagogická pracoviště a studie zabývající se tématy, které se mohou týkat problému, který právě škola řeší. Pro vhodné využití postupů a strategií je i osobní zkušenost v jiné škole, popřípadě zkušenost některého z kolegů, díky kterým může učitel či škola vybrat podněty užitečné pro školy a odpovídajícím způsobem je přizpůsobit konkrétním podmínkám školy.

Některé z principů mohou vyhovovat každé škole, jiné vyhovovat nemusí, ale především by se měli učitelé na tyto základní principy zaměřit, pokud chtějí dosáhnout kladného a správně se rozvíjejícího partnerství mezi rodiči a školou. Je neodmyslitelné to, že každá škola má jiné potřeby, zaměřuje se na něco jiného a rodiče dětí jsou také v různém prostředí jiní. Proto by si měl učitel či škola zmapovat okolí, ať už pro to, co může škole poskytnout, tak i pro to, v jakém sociálním prostředí se škola nachází a jací rodiče o školu jeví zájem. Je zřejmé, že pokud se jedná o soukromou školu, má většinu svých žáků dojíždějících z okolí a proto je důležité si s rodiči ujednat počáteční schůzku, aby měli obě strany jasné představy o tom, co bude ve školním roce následovat.

3.1 Rodiče

O zapojení rodičů ve výchovném procesu v prostředí školy se zajímá nejen oblast školství, ale také široká veřejnost. Všechny strany mají různé názory k této představě a tak se snaží učitelé najít nejvhodnější a nejpřístupnější možnou variantu, která by hlavně rodičům vyhovovala. Jakou roli či přístup jsou rodiči ochotni zastávat, lze rozdělit do tří skupin.¹³

¹³ POL, M., RABUŠICOVÁ, M. Rozvoj vztahů školy a rodiny: několik zahraničních inspirací. In: *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*. Řada pedagogická, U 2. Brno: Masarykova univerzita, 1997. s 5-34.

FERTEK, Tomáš. *Rodiče vítáni: praktický návod, jak usmířit rodiče a učitele našich dětí*. 1. vyd. V Praze: Yinachi, 2011. 112 s. ISBN 978-80-904735-2-2.

- **Partneři**

Je skupinou nejideálnějším partnerstvím mezi rodiči a učiteli. Rodiče jsou v tomto směru chápáni jako jednotní partneři, podílející se na společném tvoření hlavního proudu školního života. Dvousměrný vztah, jenž uznává každý příspěvek jako jedinečný a obohacující, přináší dětskému a pedagogickému rozvoji to, k čemuž se těžko dochází jen názorem jedné subjektivní strany. Učitelé se tak snaží potlačovat jejich vystupování z pozic jediných odborníků a přijímají rodičovský pohled s porozuměním a pochopením. Pohledy učitelů a rodičů jsou oba brány za stejně platné a hodnotné. Tento druh vztahu mezi rodiči a učiteli bývá nahlížen jako na stav rovnosti a porozumění, každá strana uznává u druhé zkušenosti a dovednosti, hlavně kvality té druhé strany a naopak. Ani jedna ze stran nevystupuje z tohoto partnerství svým jednáním a ani svými kvalitami. Jak učitelé, kteří mají své zkušenosti z oblasti pedagogického a výchovného působení, tak rodiče, kteří do tohoto vztahu přicházejí se zkušenostmi, které učitelé nemohou vidět, neboť mají na dítě jiný pohled.

Pojem partnerství je v pedagogickém kontextu v poslední době velmi hojně používán a autory různě chápán a vysvětlován. Avšak ve většině se společně shodují, že partnerství obsahuje sdílení moci, odpovědnosti a určitého vlastnictví, ne však nutně dílem rovnoměrným. Tato vzájemná interakce začínající procesem naslouchání přechází v dialog, který je na obou stranách vnímán jako dávání a přijímání informací, které se týkají jejich společného zájmu. Sdílený cíl těchto stran vede ke společným praktickým krokům, které napomáhají k splnitelnosti cíle. Je to v podstatě pracovní vztah, kdy jsou rodiče a učitelé aktivními postavami sdílející jeden smysluplný účel, který je z obou stran podporován respektem a ochotou jednat.

Požadavky na to, aby tato partnerství ve školství fungovala, splňuje jen minimum z té široké škály škol, ale však někteří se snaží tomuto ideálu, některými považující za neuskutečnitelný, přiblížit a jít naproti alespoň tak, že se snaží o co možná největší zapojení rodičů do školního života. A tak zatím tento vztah partnerství vnímají všichni jako cestu, kterou směřujeme k ideálnímu cíli, avšak zatím jen jako cestu a přiblížení se, i když přibližování jde velmi pomalu a to z důvodu, že partnerství může pro učitele znamenat něco jiného než pro rodiče.

- **Problém**

Pokud nastane problém v partnerství mezi rodiči a školou, je to z jednoduchých a prostých důvodů. Buď rodiče nejeví řádný zájem o výchovu a vzdělávání svých dětí, nemají zájem na spolupráci se školou a tak se nesnaží ani o minimální partnerský přístup, nebo škola je skeptická vůči vlivu rodičů na jejich chod školy a tudíž nezapojuje rodiče do školního světa a nedává prostor rodičům k tomu, aby mohli do výchovy dětí ve školním prostředí zasahovat. Z velké části se objevují situace na půli cesty, kdy škola nabízí partnerství rodičům v různých podobách, ale jen v omezeném množství a to takovém, aby rodiče neměli možnost získat pravomoc k jednotlivému rozhodování. Nepřiměřená také je zhodnocena situace, kdy rodiče mají možnosti partnerství se školou, ale jejich zájem není tolik angažován a možnost jakou školy nabízí, nevyužívají.

Bohužel situací, kdy se vyskytuje u školy nebo u rodičů problém je v našem školství mnoho. V soukromých školách se snaží školy o to, aby byly tyto problémy odstraněny a rodiče a škola se přiblížili dokonalému vztahu partnerství. Pokud má partnerství se školou fungovat, měli by rodiče splňovat čtyři základní charakteristiky.¹⁴

- Rodič by měl být dobře informován o způsobu práce školy a její pedagogické koncepci.
- Rodič by měl projevovat o výchovu a vzdělání svého dítěte silný zájem a měl by být vysoce motivován k podpoře učení svého dítěte.
- Rodič by měl přesně znát a vnímat názor školy na to, co charakterizuje „dobrého“ rodiče.
- Rodič by měl působit dojmem, že názory školy přijímá a podporuje.

¹⁴ POL, M., RABUŠICOVÁ, M. Rozvoj vztahů školy a rodiny: několik zahraničních inspirací. In: *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*. Řada pedagogická, U 2. Brno: Masarykova univerzita, 1997. s 5-34.

Pokud některý z výše zmíněných rysů u rodiče chybí, vede to k tomu, že vztah se školou bude potom ze strany rodiče problematický. Někdy to ale nemá rodič lehké i ze strany školy.

Někteří učitelé vidí rodiče jako problém v tom, že rodič, který přichází do školy se zájmem, může mnohdy působit jako vetřelec. Vnímají rodiče jako někoho třetího, kdo by mohl jejich práci uškodit, mohl by práci se žáky ve třídě narušit a tak by práce učitele přišla na zmar. V poslední době, především ve školách soukromých, takto učitelé již na rodiče nenahlíží. Nové generace učitelů si všímají důležitosti vztahu s rodiči a snaží se je vtáhnout do děje školního prostředí dítěte, aby co nejlépe porozuměli tomu, co dítě ve škole zažívá a jak mu mohou v jeho vzdělávání pomoci.

- **Zákazníci¹⁵**

Rodič je také považován z velké části za zákazníka, který si vybírá školu pro jeho dítě a to takovou, aby jeho dítě mělo ze školy co největší prožitek týkající se vzdělání a také prožitku jako životní zkušenosti. Pohled na rodiče jako zákazníky mají především školy soukromé, které mezi sebou bojují o prestiž, aby byly pro rodiče co nejatraktivnější a nejvyhledávanější školou. Což koneckonců je patrné i u škol státních, ty ale nemají zájem na školním, které rodiče v soukromých školách platí. Přístup k takovému rodiči je ze strany školy mnohem jiný. Protože je rodič ten, kdo si za produkt (v tomto případě vzdělání dítěte) platí, tak se mu škola snaží ve všem vyhovět a někdy tento důvod má za následek, že rodiče do vzdělávání zasahují příliš a staví se do role povýšené nad učiteli. Dochází pak k nespokojenosti jak ze strany učitele, tak ze strany rodiče a nejhorší vliv to má na dítě, které je postaveno do role nástroje a ne do role zájmu obou stran. Proto jsou rodičům při volbě školy podávány veškeré informace o filozofii školy, způsobů vyučování, používání vyučovacích metod, organizace školy a také o možnostech spolupráce se školou, ve které se mohou rodiče školnímu prostředí přiblížit a podílet se na politice školy.

¹⁵ RABUŠICOVÁ, M., EMMEROVÁ, K. Role rodičů ve vztahu ke škole – teoretické koncepty. In: *Pedagogika*. 2003, č. 2, s. 141–151. ISSN 0031-3815.

Někdy bývá rodič jako zákazník chápán dvojitým způsobem. Jedním z nich, který bývá málo viděn právě v oblasti soukromých škol, je, že rodič je chápán jako ten, který by měl přijímat soudy učitelů a jiných profesionálních pracovníků. Zde platí heslo: „škola a učitel znají nejlépe“. Škola a učitelé se staví do role, kdy by měli rodiče brát jejich názory a připomínky jako rady od profesionálů pro zákazníka – rodiče. Rodiče jsou takto vnímáni jako zákazníci, kteří nemají dostatek odbornosti pro tento obor.

Druhým způsobem vnímání rodičů jako zákazníků je takový, kdy je škola přesvědčena, že rodiče mají právo zajistit pro své dítě výchovu takovou, o níž mají sami zájem a škola je jen dalším schůdkem v tomto směru výchovy a měla by postupovat s ohledem na přání rodičů. Preferuje se zde vliv rodiny a její výchovy. Z tohoto postoje se mnohem lépe vychází k lepší spolupráci s rodiči, protože rodiče nejsou posouváni na kolej druhou, ale zakládá se na jejich důležitosti ve výchově dítěte. Vychází z hesla: „rodiče znají nejlépe“. Rodiče jsou školou považovány za společníky, s kterými může škola spolupracovat, a partnerské vztahy bývají v tomto ohledu mnohem pozitivnější a rodiče ve spolupráci bývají mnohem aktivnější.

Tato koncepce rodiče jako zákazníka podněcuje vznik dobré atmosféry a podporuje veřejnou důvěru v kompetentnost učitelů, než aby pomáhala rozvíjet větší porozumění obou stran a určit vzájemně přijatelné cíle s ohledem na dítě.

Každý rodič je jiný a po zařazení do jedné ze skupin se jednotlivý rodič bude jevit jako více nebo méně ochotný ke spolupráci a partnerství a od jiné rodiny se tak bude v tomto směru různit. Je na učitelích, aby si vybrali cestu, kterou budou k rodičům přistupovat, aby vytvořili ideální partnerství a mohli tak pracovat na co možná nejvyšší kvalitě výchovy a vzdělávání dítěte. Rodiče v dnešní době mají mnohem větší přehled o školství jako takovém, doba z povinnosti školní docházky udělala zájem o vzdělání. Tento posun znamená mnohem více úsilí na tvorbě společné práce, rodiče i učitelé vynakládají mnohem více energie a práce k tomu, aby byl tento vztah naplněn.

4. Spolupráce

Na spolupráci mezi rodinou školou velmi záleží, a i přestože je tato oblast zcela ne úplně prozkoumaná, zmapovaná či dost často přehlížená, je důležité na ní dbát velkou zřetel. Jelikož jde o především zájem rodičů a následně školy, do které je dítě přihlášeno, je důležité zohledňovat také povolání a kariérní nasazení rodičů dítěte. Konkrétně v soukromých školách, kterých se především týká tato práce. I když jsou soukromé školy samostatně fungující orgány, platí v nich obecně podobná pravidla a zásady přístupu mezi školou a rodinou.

Ve všech případech se jedná o kvalitu vzdělávání dítěte, dítě a jeho kvalita vzdělávání je na prvním místě, tudíž by měl být zájem ze strany rodičů pozitivní a aktivní. První impulsy spolupráce předkládá škola rodičům, kteří se mohou do života školy zapojit. Epsteinová¹⁶ hovoří o několika stupních zapojení rodičů do života školy:

- Plnění rodičovských povinností.
- Komunikace škola – rodiče.
- Zapojení rodičů jako dobrovolníků do činnosti školy.
- Zapojení rodičů do domácí přípravy.
- Zapojení rodičů do rozhodování o záležitostech školy.
- Zapojení rodičů do školní komunity.

Z rozdělení můžeme vyvodit, že v českém školním prostředí není málo škol, které s rodiči pouze komunikují, tedy dosahují nejvýše druhé úrovně. Pan profesor Stanislav Štech¹⁷ tímto charakterizuje klíčové rysy našeho tradičního modelu vztahů mezi školou a rodinou. Mezi tyto charakteristické rysy patří separace, selektivnost, úkolování a formálnost.¹⁸ Rozlišují se od nejméně aktivní spolupráce po tu více aktivní spolupráci.

¹⁶ EPSTEIN, J. L. Parents' Reactions To Teacher Practices of Parent Involvement. In: *The Elementary School Journal*. 1986, č. 3, s 682-709. ISSN 0013-5984

¹⁷ ŠTECH, S. Vývoj poznatků o vztahu rodiny a školy. In: *Československá psychologie*. XLI - 1997, č. 6, s. 487-502. ISSN 0009-062X.

¹⁸ ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013. 200 s. ISBN 978-80-247-4640-1.

Separace

Jde o minimální spolupráci mezi rodiči a školou, či učitelem. Komunikace je většinou jednosměrná a to od učitele k rodičům. Většinou kontakt mezi těmito stranami se odehrává jen v předepsané době, a pokud spolu komunikují mimo předepsanou dobu, jedná se v mnoha případech o problém, popřípadě když něco nefunguje. Separace je taková spolupráce, kdy učitel oznamuje rodičům výsledky žáka, opatření školy popřípadě informace, týkající se vzdělávání a rozvoje žáka. V tomto případě chybí i podněcování rodičů ze strany školy k aktivnímu vystoupení či spolupráci.

Učitel je jen obeznámen se stavem svého dítěte ve škole a škola již po něm nevyžaduje žádnou aktivitu. V této spolupráci se chtějí většinou učitelé odtrhnout od spolupráce s rodiči buď z obav, že rodiče by nebyly možným přínosem, nebo z obav, aby rodič příliš nezasahoval do vyučování a vedení učitelů.

Selektivnost

Je považována za aktivitu rodičů, nebo jejich angažování jen tehdy, když učitel nebo škola usoudí, zda je to potřebné a vhodné. Rodič v tomto případě není aktivně zapojován do společné spolupráce při vzdělávání dítěte, ani škola nevyžaduje jeho aktivní spolupráci, jen v ojedinělých případech.

Úkolování

Zapojení rodičů do vzdělávání je podněcováno školou. Učitelé (škola) formulují rodičům požadavky, doporučení a žádosti, které však nemusí dojít k pochopení u strany rodičů, popřípadě chybí vymezení zvláštností, aby mohl rodič požadavek splnit. Úkolování přichází i v situaci, kdy je učitelem upozorován u žáka problém, který je mnohokrát přenesen na problém v rodině a řešení situace rodiči, tím pádem se mnohdy učitel mylně pasuje do role školního experta.

V zásadě by měli obě strany, jak strana rodičů, tak strana učitele, hledat problém u žáka společně a tak by měl být z obou stran navržen a optimálně upraven žákovi postup, který mu pomůže problém vyřešit.

Formálnost

Řada škol se určitým způsobem snaží formálně zapojit rodiče do vzdělávání žáků a to tím, že zvyšují počet příležitostí k setkání rodičů a školy, popřípadě spolupráce v různých zájmových aktivitách, které ale úplně tak nesouvisí s vyučováním nebo rozvojem. Jsou spíše akcemi zájmovými a dobrovolnými, jako obzvláštnění a obohacení vedle výuky.

Tyto rysy vyučování se vyskytují především na státních školách a méně na soukromých. Soukromé školy mají svojí politiku. Rodič je zde platícím klientem, neboli zákazníkem a proto se soukromé školy snaží rodičům přiblížit systém, který v dané škole funguje. Je zřejmé, že to dělají i proto, aby tyto školy nepřicházely o své žáky a rodiče jako klienty a taktéž si budují jméno školy, které jim tyto klienty (rodiče) přinese.

Jak již autorka zmínila, rodiče jsou platícími klienty a je zřejmé, že i právě oni budou mít velký zájem na tom, jak je jejich dítě vzděláváno a budou chtít nahlédnout do prostředí a do dění, které se odehrává ve třídě. V této oblasti je zapotřebí také osobnost učitele, jak na rodiče zapůsobí a jak s nimi bude komunikovat a spolupracovat. Nejde totiž jen o to, aby byl žák kvalitně vzděláván, ale i to jaké má a bude mít možnosti dále.

„Škola by měla jednat s rodičem jako s partnerem ve vzdělávání žáka, aniž by zapomínala, že je jejím klientem, kterému odvádí službu.“¹⁹

„Škola musí respektovat, že jejím klientem je rodič, a pokud chce svou úlohu realizovat co nejkvalitněji, nabízí mu různé platformy spolupráce a partnerství.“²⁰

¹⁹ ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013. 200 s. ISBN 978-80-247-4640-1.

²⁰ ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013. 200 s. ISBN 978-80-247-4640-1.

4.1 Důvody spolupráce s rodiči žáka

Jak uvádí Čapek ve své publikaci²¹, rodiče a učitelé málokdy jeví nespokojenost a to z důvodu, že staré způsoby fungují již léta a není nutné je měnit a upravovat. Jak rodiče, tak učitelé usilují o hladký průběh docházky dětí.

Podíváme-li se na to ze strany funkčnosti, tak by se to dalo takto jednoduše použít, ale jelikož se doba posouvá dopředu, ve vzdělávání se objevují nové a moderní metody, upravují se i způsoby výuky, s kterými většina rodičů není obeznámena, možná i z důvodu, že těmito metodami a způsoby jako žáci neprošli. Tudíž, začínají mít velký zájem na podílení se na vzdělávání svých dětí a srozumění těchto nových vyučovacích metod a způsobů. Mnohé z těchto metod, jako jsou matematika pana profesora Hejného, genetická metoda čtení, jdou jednodušeji a jasněji pochopit tak, že si je vyzkoušejí na vlastní kůži a proto jsou vyzývaní a hlavně motivováni k větší spolupráci než doposud.

Každý z učitelů by chtěl mít ve třídě spolupracující žáky, a od těch se odvíjí i spolupracující rodiče, kteří se podílejí společně s učitelem na jeho vzdělávání. Podle Wolfendalové²² existují dobré a pádné argumenty proč by se měli rodiče zapojovat do vzdělávání svých dětí.

- Rodiče mají právo účastnit se různých aktivit ve škole. Jejich zásadní zodpovědnost za rozvoj dítěte je k tomu oprávněná, tudíž mají veškeré právo znát informace a výsledky o rozvoji a vzdělávání jejich dítěte.
- Učitelé i rodiče jsou si ve vzdělávání dítěte rovnými partnery. Každý sice z odlišné strany, ale společně mohou přispět k hodnotnému vzdělávání dětí.
- Každý z těchto dvou stran by měli mít ze vzájemného vztahu prospěch, jelikož je každý za svá rozhodnutí zodpovědný.
- Do vyučování by měli být zapojeni také rodiče, z čehož mohou těžit nejen děti, ale i samotní rodiče, kteří se učí a seznamují s novými věcmi.

²¹ ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013. 200 s. ISBN 978-80-247-4640-1.

²² WOLFENDAL, S. *Empowering Parents and Teachers: Working for Children*. London: Cassell, 1992. 166 s. ISBN 978-03-043-2380-7

Jak spolupracovat s učitelem, který nemá pro rodiče vlídné slovo? Rodiče by s učiteli neměli bojovat a ani učitelé s rodiči. Rodiče mohou své dítě přesunout na jinou školu, ale důležité je si uvědomit, že ve škole nejsme kvůli sobě, ale kvůli dětem, které všechno kolem sebe vnímají a není pro ně ideální měnit prostředí. Pokud dítě vycítí špatnou spolupráci mezi učitelem a rodiči, bude se mu také špatně pracovat ve škole, bude nesoustředěné, nebude učitele respektovat a to může způsobit u dítěte nezáměr a následně nekázeň.

Rodiče a učitel by měli být jako partneři podílející se na společné práci a to výchovy a vzdělávání dítěte a to jak nejlépe a nejvíce dítě potřebuje. Spolupráce s rodiči vytváří vzájemnou důvěru, odbourává strach i předsudky a podporuje toleranci, což vede k eliminaci sociálně patologických jevů, negativních vlivů z prostředí a pro žáky jsou modelem pro respektující a konstruktivní jednání mezi lidmi.

Kvalitní práce s rodiči znamená, aby učitel na komunikaci a spolupráci s nimi pracoval a vytvářel přátelský vztah. Jak rodiče získat ke spolupráci lze doporučit několik bodů.²³

- Profesionalita

Učitel je odborníkem ve své profesi, v tom co dělá. Vede žáky na vysoké úrovni vzdělávání, předává dětem poznatky a učivo moderními způsoby, obohacuje své hodiny o zážitky, které děti podněcují k dalšímu učení a tímto si děti i své zážitky a pozitivní zkušenosti přenášejí do domácnosti, kde je předávají svým rodičům. Rodiče takto vidí pedagogické dovednosti učitele a profesionalitu, díky kterým se udržuje vlídný přístup rodičů k učiteli. Tím se projevuje i postoj a míra zapojení rodičů do života třídy, iniciativa a podílení se na různých aktivitách.

²³ Stručněji popsáno také v publikaci:

ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013. 200 s. ISBN 978-80-247-4640-1.

- Vhodná komunikace s rodičem

Profesionální přístup vypovídá o tom, jaký se jeví zájem o dítě. Učitel by měl o žákovi vést dokumentaci nejen hodnocení, ale i takovou dokumentaci, která přiblíží žákův zájem a studijní směr. Učitel si vede o žákovi poznámky, tvoří jeho portfolio, ukládá jeho práce, výtvary, hodnotí zlepšení, klima ve třídě, sociometrická měření a další vodítka, která tvoří žákův obrázek. Všechny tyto dokumenty by měl sdílet s rodiči a společně se domlouvají a podílejí na vývoji, vzdělávání a práci s žákem. Informace, které učitel nasbírání, by měli k rodičům plynout průběžně během celého roku. Rodičovské schůzky 2× až 4× do roka nestačí pro kolektivní spolupráci s rodiči.

- Optimismus a pozitivní postoj

Rozhovory s rodiči zásadně vést v pozitivním směru a optimisticky. Dávat jim najevo dobrou víru ve vzdělání jejich dítěte, že dítě učitel podporuje a stojí za ním, raduje se z jeho úspěchů a výsledků. Důležité je na rodiče netlačit a nelpět na určitých věcech, tolerovat jejich pohled a společně pracovat v nestresujícím prostředí na vhodném postupu práce s dítětem. Pokud bude učitel s rodiči takto jednat, pomůže to i při řešení problémů s dítětem, který řeší rodina doma. Rodiče nebudou mít ostych a více se při rozhovorech otevrou. Učitel tak může pomoci při řešení těchto problémů, které mohou být i důvodem nepozornosti a neukázněnosti dítěte ve škole. Proto je spolupráce s rodiči a přístup k nim velmi důležitými faktory, obě tyto strany se podílejí na výchově a vzdělávání dítěte a obě mají zájem na tom, aby bylo vzdělání co nejefektivnější a maximálně přínosné pro dítě.

- Vstřícnost

Každá strana, jak učitelé, tak rodiče by měli mít pochopení pro pozici toho druhého. Učitelé by měli respektovat a chápat rodinné záležitosti, které mohou ovlivňovat stav dítěte jak ve škole, tak v sociální interakci s vrstevníky. Tudíž i rodiče by měli mít pochopení pro to, aby učitel věděl, jak to v domácnosti rodiny funguje, zda se s dítětem někdo učí, zda má klid na přípravu apod. Učitel takto

může nabídnout pomoc v případech studijních problémů žáka. Vstřícnost fungující vzájemně vede k zlepšení výsledků a vzdělávání žáka.

4.2 Formy spolupráce s rodiči

Jaké formy spolupráce mezi rodiči a školou bude daná škola používat, záleží na škole, především v oblasti soukromých škol, které stojí jako samostatná organizace mající zodpovědnost za vzdělání dětí. Její formy jsou různé a bohaté, tudíž je nemožné, aby si škola nevybrala žádnou možnost, která by jí vyhovovala. Jaké konkrétní interakce mezi školou a rodinou mohou školy využít, popisuje Pol a Rabušicová²⁴ ve své publikaci, kteří zde uvádějí nástinný výčet forem spolupráce. Mezi něž zařazují:

- 1) **Vítání a přijímání rodičů** – Vítání a přijímání rodičů platí nejen na začátku školního roku, ale po celou dobu školní docházky, což napomáhá k přátelské atmosféře a vyvolává u rodičů pocit, že patří do komunity školy. Znamená to, aby bylo přijetí rodičů organizačně zvládnuto tak, že zajistí rychlou a ohleduplnou pozornost učitele.
- 2) **Dvousměrná písemná zpráva** – Dvakrát ročně by měla škola zpracovat písemnou zprávu o rozvoji dítěte, jeho výsledcích a pokroku ve vzdělávání. V dané zprávě by měly být otázky, které vyplní rodiče o pokroku a učení dítěte v domácím prostředí. Tyto zprávy mohou sloužit jako podklady pro další práci s dítětem a měly by být východiskem pro další setkání s učitelem.
V této době tento způsob spolupráce autorka zatím v žádné škole, kde plnila své praxe, nezpozorovala. Pro autorku jako budoucího učitele se tento způsob jeví jako zajímavý pro zjištění pohledu rodičů, jejich zájem a podílení se na společném učení s dítětem v domácím prostředí.

²⁴ POL, Milan., RABUŠICOVÁ, Milada. Rozvoj vztahů školy a rodiny: několik zahraničních inspirací. In: *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*. Řada pedagogická, U 2. Brno: Masarykova univerzita, 1997. s 5-34.

- 3) **Individuální konzultace** – Měly by být organizovány dvakrát ročně a navazují na písemné zprávy rodičů a učitele. Společně se obě strany na základě požadavků obou stran domlouvají na nejideálnějším postupu vzdělávání pro dítě.
- 4) **Pololetní rodičovské schůzky** – Minimálně jednou za pololetí by se měly konat tyto schůzky, kde se rodičům vysvětlí postup vzdělávání, obsah a náplně práce, způsoby a metody používané během vyučování. Rodič takto nabyde vědění o průběhu vyučování a je schopen pomoci s učením dítěte doma. Učitel také na těchto schůzkách vysvětluje, jak mohou sami rodiče s dítětem pracovat doma na úkolech a činnostech, aby bylo vzdělávání a učení pro dítě jednodušší a zábavnější.
- 5) **Sdružení rodičů** – Všichni rodiče by měli mít možnost zapojit se do sdružení rodičů. Nejedná se totiž o činnost organizovanou učiteli či školou, ale právě rodiči, kteří se v hlavním tématu tohoto sdružení zabývají právě spoluprací se školou, která přispívá ke zkvalitňování vzdělávání jejich dětí. Účelem sdružení by nemělo být zajišťování finančních zdrojů (mimo těch, které jsou přímo určeny pro sdružení), ale právě vytváření efektivních vztahů mezi rodiči a učiteli.
- 6) **Rada školy** – V každé škole by měla být zřízena rada školy, v níž musí být zastoupena i role rodiče, nejen učitele. Rodič v této pozici poskytuje pohled učitelům ze strany rodičů a společně tvoří, rozhodují a domlouvají se na plánech pro žáky ve škole.
- 7) **Školní publikace** – Součástí školního života a dění v něm, by měl být školní časopis, bulletin²⁵ či informační leták, který informuje rodiče o dění a akcích ve škole.
- 8) **Právo rodičů vidět záznamy o dítěti** – Každý rodič má právo nahlédnout do záznamů dítěte. Tyto záznamy by měli být rodičům k dispozici při každé

²⁵ Jedná se o drobný přehled zpráv a informací týkající se daného oboru. (V tomto případě ze školního prostředí.)

individuální schůzce s učitelem a při každém dopisování, změně v záznamech by měl být rodič informován o dané změně.

- 9) **Respektování přání rodičů** – Ve výchovném a vzdělávacím přístupu k dítěti by mělo být nejvíce zásadní respektování přání rodičů. Jak již bylo zmíněno, je rodič platícím klientem,²⁶ který požaduje po škole kvalitní vzdělání svého dítěte a pokud má rodič nějaká přání, je zásadní pro školu se s rodičem dohodnout na vhodném řešení.
- 10) **Návštěvy v rodinách**²⁷ - Pro výjimečné případy by měl být vybudován systém návštěv v rodinách. Učitel tak poznává rodinné prostředí dítěte a hodnotí, jak by mohlo toto prostředí dítě ovlivnit, ať už v pozitivním nebo negativním smyslu.
- 11) **Školní výchova jako služba rodičům i partnerství s nimi** – Učitelé poskytují službu rodičům, při níž používají své veškeré profesionální schopnosti a dovednosti. Pomáhají rodičům naplňovat jejich rodičovskou povinnost, ale ne vždy se musí s rodiči v názorech shodovat. Proto partnerství ve školním prostředí, tak v osobním životě, znamená poznání, tudíž by se v partnerském vztahu, kdy učitelé a rodiče poznávají navzájem své názory, měli dohodnout na vzdělávacím postupu tak, aby bylo vyhověno přáním rodičů a zároveň zohledněn názor učitele na výchovné a vzdělávací aktivity.
- 12) **Odpovědnost rodičů učitelům** – Nejen učitelé, kteří konají rodičům svou profesionální službu, jsou odpovědní za svou práci, ale tak i rodiče jsou odpovědní učiteli (škole). Učitel je i součástí školního systému, který má svá omezení, práva a povinnosti a proto by měl učitel rodičům připomenout to, že je partner ve výchově a vzdělávání dětí a taktéž zaměstnanec školy (školního systému), který musí plnit povinnosti vůči škole. Rodiče by toto omezení měli respektovat, být

²⁶ Rodič jako zákazník – více na str. 24.

²⁷ KOBOSILOVÁ, Tamara, Milan KRATOCHVÍL a František POHANKA. *Škola a rodiče: učitelé o své práci s rodiči*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1963. 71 s. 14-005-63.

stejně odpovědní jako učitel a tak i přistupovat ke vzdělávání a školskému systému či řádu.

Mimo tyto formy spolupráce jak popisují autoři v publikaci, se ve velké míře spíše rozdělují formy na dvě hlavní části. Jsou to formy skupinové spolupráce ve vzdělávání a formy individuální spolupráce ve vzdělávání.

Jak vyplývá z konkrétních názvů, individuální spolupráce je zaměřena na spolupráci rodičů a učitele na vzdělávání konkrétního dítěte. Spolupráce probíhá s rodiči individuálně, bez jakýchkoliv přihlížejících osob. Zatímco skupinová spolupráce je založena na spolupráci většinou všech rodičů celé třídy, kdy v této interakci vystupují osoby vícero rodičů a učitele.

V soukromých školách je přístup k žákům postaven většinou na individuálním přístupu, proto je pro širší přehled o dítěti více důležitá spolupráce individuální. Je zřejmé, že by měla být stejně důležitá i ve školách státních, ale vzhledem k velkému počtu žáků ve třídách je méně uskutečnitelná, protože se během vyučování individuální přístup stává v státních školách méně přístupným. Není přehlížený, ale kvůli časovému tlaku není tolik zohledněn a není na něj vytvářen tlak ze strany rodičů.

Více důležitého významu nabývá i spolupráce kolektivní. Ve třídách soukromých škol je méně žáků, tudíž je mnohem snadnější spolupráce rodičů v tak malém počtu. Rodiče se podílejí na vytváření bezpečného a přátelského prostředí i v zájmu svých dětí, které tráví se svými spolužáky více času a mají k sobě bližší vztah, než ve více početných třídách.

4.3 Individuální formy spolupráce

Jakýkoliv styk s rodiči se od začátku spolupráce, tzv. od začátku školní docházky, prohlubuje a za příznivých podmínek se stává kvalitní spoluprací. Individuální spolupráce s rodiči je pokládána za patrně důležitější a to v případě spolupráce na určitých postupech pro vzdělávání jejich dítěte. První známky této individuální spolupráce se začínají tvořit již při přihlášení dítěte do školy, kdy většinou rodiče mapují školu, jejich vzdělávací

system a vybírají pro své dítě ten nejvíce vyhovující. Takto začínající spolupráce je většinou vedena na úrovni, která se snaží nabídnout rodičům co nejlepší podmínky. Rodiče se chodí seznamovat se školním prostředím přímo do hodin, navštěvují vyučovací hodiny a pozorují, jak jsou děti ve vyučování vedeni. V soukromých školách je individuální spolupráce mezi školou a rodinou velice blízká a to z mnoha důvodů. Jedním z těchto důvodů je malé množství počtu žáků ve třídách, a proto je jednodušší si rodiče zapamatovat, rodiče vnímají, že si je škola a učitelé pamatují, cítí se nepřehlíženi a důležití, a tím je prohlubování jejich partnerství a spolupráce mnohem intenzivnější. Další z výše zmíněných důvodů je, že mnoho rodičů se školou spolupracuje po stránce finanční a po stránce spolupráce s různými příspěvky do školního prostředí. Jako z dalších a nejpodstatnějších důvodů pro rozvoj spolupráce s rodiči je přímé setkání s ředitelem před nástupem dítěte do školy. Ředitel seznamuje rodiče s chodem školy, se vzdělávacím plánem školy, s filozofií, kterou se škola řídí a ostatními organizačními záležitostmi. Důležitý je také přístup ředitele, či budoucího třídního učitele, při prvním setkání s rodiči. Prvním dojem při působení na člověka hodně ovlivňuje, může rodiče jak povzbudit nebo také odradit. Je na řediteli, či učiteli, jaký postoj k rodičům zaujme. Na tento první dojem, první dojem ředitele, učitele a hlavně první dojem školy rodiče reagují nejvíce. Soukromé školy mají v zájmu získání si pozornosti, aby o své klienty (rodiče) nepřišli.

Dalším krokem po tomto setkání je na rodičích. Pokud školu osloví a dítě přihlásí, je další komunikace prováděna spíše formou elektronickou v podobě emailů a telefonátů, kdy rodič dostává potřebné formální dokumenty a podklady pro zápis do školy. Zápis dítěte do školy je dalším významným setkáním, hlavně pro dítě, které je dotazováno na otázky, které rozhodují o přijetí dítěte.

V další fázi probíhá komunikace spíše elektronicky, při řešení individuálních záležitostí.

Po přijetí dítěte do školy jsou rodiče vyzýváni na první schůzku, většinou informační, ta bývá především ve formě setkání všech rodičů, kdy rodiče dostávají všechny informace důležité k průběhu vyučování. Domluví se s učitelem na formách spolupráce v situacích, jako jsou kontaktování při nevyhnutelných situacích, popřípadě vysvětlení školního informačního systému a další organizační záležitosti. Důležité je, aby byly rodičům

sděleny informace o třídních schůzkách, které jsou stěžejní individuální spolupráci a hlavně komunikaci mezi učitelem a rodiči.

Individuální spolupráce rodičů se školou pak už závisí na jednotlivých rodičích a také nabídce školy. Společně při této spolupráci se snaží o stejný cíl, ale každý z jiného pohledu úhlu na věc, rodiče z pohledu subjektivního konkrétně mateřského a především výchovného a učitelé z pohledu objektivního, což je z pohledu výchovného a hlavně z profesionálního.

Třídní schůzky a konzultace

Nejčastější a nejdůležitější individuální spolupráce s rodiči je třídní schůzka. Tato interakce je na rozdíl od konzultací určena k utváření školního společenství a zkvalitnění školního klimatu.²⁸ Jde o situaci, která může být organizována individuálně i společně se všemi rodiči dohromady. Rodiče se u tohoto setkání dozvídají informace, které jsou důležité pro výuku a její organizaci, informace o akcích, které jsou v plánu školy, třídních akcích, které učitel organizuje pro žáky, a dozvídají se, jak třída funguje a jaký v ní je systém. Pokud chce učitel spojit toto setkání i se seznámením rodičů o hodnocení, pokroku, rozvoje a chování jeho dítěte, měla by tato schůzka být vedena jako individuální konzultace. Učitel si takto může rozdělit informace, které oznamuje všem rodičům a pro to volí třídní schůzky společné a informace, které se týkají každého žáka zvlášť, a pro tyto informace volí učitel individuální konzultační schůzku s rodiči.

4.4 Skupinové formy spolupráce

Skupinové spolupráce rodičů, konkrétně všech rodin, je pro školu jedním z aspektů, kterým se se zabývají ředitelé škol stále více, jelikož zapojení rodiny do školního prostředí prospívá nejen dítěti, ale taky rodičům, kteří získávají náhled o tom, co se ve třídě (škole) děje.

²⁸ ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013. 200 s. ISBN 978-80-247-4640-1.

Prvním setkáním jakožto kolektivní spolupráce bývá schůzka rodičů. Některé ze soukromých škol takovou schůzku zařazují již před nástupem žáků do školy, jiné školy schůzku organizují až po začátku školní docházky. Jde o základní službu pro „začínající“ školní rodiče. Během schůzky se setkávají jak učitelé třídní, tak vychovatelky, vedení školy a zástupci Klubu přátel školy. Rodiče jsou seznámeni s prostředím školy, se školním vzdělávacím plánem, organizací školy, především s průběhem vyučování a organizačními záležitostmi, jakožto kontaktování učitele, nabídka školní družiny, kroužků pro žáky a jiné. Mimo tyto všechny vyjmenované body seznamuje učitel (ředitel) rodiče s tím, jak mohou sami přispět do vyučování nejen finančně, hmotně, ale i tím, že se zúčastní aktivit, které budou školou či třídou uspořádány. Mnoho rodičů, především maminek, bývá na mateřské dovolené s mladším sourozencem žáka, tudíž i mnoho maminek se rádo zapojuje do školského dění svého dítěte. Rodiče se cítí být důležití ve vzdělávání svého dítěte, a proto mají v zájmu podporovat činnosti a třeba právě i organizovat sami aktivity, kterých se mohou účastnit nejen děti s rodiči, ale také kdokoliv z celé školské rodiny.

Během roku jsou mnohdy také další kolektivní schůzky, většinou v případech kdy se jedná o plánování výletu, školy v přírodě, lyžařského výcviku a jiných výjezdu třídy či školy. Rodiče mohou přispět (zvláště v soukromých školách) financemi, přístupnými možnostmi a nápady, svou přítomností, které pomohou zlepšit prožitek dětí na těchto výletech.

4.5 Možnosti spolupráce a setkání s rodiči

Jakým způsobem zaujmout rodiče, nebo jak s nimi spolupracovat je mnoho. Důležité je však vybrat ta správná, která by mohla v konkrétní škole rodiče zaujmout a přitáhnout je ke společné práci s učiteli, dětmi a zároveň tak vyvíjet pozitivní a kladný vztah se školou (učitelem).

Možnosti, které uvádí ve své publikaci Čapek²⁹, se shodují s možnostmi, které uvádí ve své publikaci Krejčová, Kargerová³⁰ a také v publikaci Rabušicová, Pol³¹, z toho můžeme sledovat, že školy používají již spolehlivé možnosti spolupráce a využívají je ke svým projektům týkající se jejich škol. Některé z těchto níže uvedených způsobů jsou využívány jak v soukromých, tak ve státních školách, jiné jsou využívány jen v jedné oblasti škol a to dle toho, jaké možnosti jim tato oblast, buď soukromá, nebo státní, nabízí. Setkávání s rodiči ve školách probíhá různou formou a v různých situacích.

– **Dny otevřených dveří**

Tato akce využívána každou školou je možnost, jak seznámit rodiče se školou, o kterou má rodina zájem. Bystrý rodič pozná již z tohoto setkání kvalitu (či nekvalitu) školy. Jen na některých školách mohou rodiče vidět ukázkové hodiny při dnech otevřených dveří. Některé hodiny jsou plánovaně chystány a učitelé se v nich snaží využít způsoby formou hry a zábavy, což může být z jedné strany pozitivní volba, ale z druhé strany si mohou takto učitelé na sebe, jak se říká, ušít bič, jelikož tento způsob práce není poté během školního roku v hodinách uplatňován.

– **Koncerty a vystoupení pro rodiče**

Tato činnost učitelům dává možnost ukázat rodičům, jak s dětmi dokážou pracovat, nejen s třídou, ale i s celou školou a připravit je na vystupování, kde děti odbourávají svou trému a zároveň se učí vystupovat přirozeně. Navíc je tato akce vhodná také pro seznámení rodičů.

– **Výtvarné a jiné dílny**

Tyto aktivity jsou v dnešní době velmi populární. Jde o práce výtvarné nebo jiné ruční práce s dítětem a rodičem, které jsou organizovány

²⁹ ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013. 200 s. ISBN 978-80-247-4640-1.

³⁰ KREJČOVÁ, Věra a Jana KARGEROVÁ. *Vzdělávací program Začít spolu: metodický průvodce pro I. stupeň základní školy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003. 232 s. ISBN 80-7178-695-0.

³¹ POL, M., RABUŠICOVÁ, M. Rozvoj vztahů školy a rodiny: několik zahraničních inspirací. In: *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*. Řada pedagogická, U 2. Brno: Masarykova univerzita, 1997. s 5-34.

většinou po vyučování. Pokud má škola možnosti, většina soukromých škol má, tak se snaží nabídnout rodičům velké spektrum zájmových činností např. pro maminky a holčičky pletení, vyrábění atd., pro tatínky a chlapečky vyrábění ze dřeva, stavění z různých materiálů a další zájmové aktivity.

– Rodičovské dílny

Rodiče dětí předvádějí své povolání. Mohou s učitelem připravit pro děti různé činnosti týkající se určitého povolání a takto dětem přiblížit pozitiva a úskalí jednotlivých povolání. Děti si každé z povolání vyzkoušejí sami na vlastní kůži.

Rodiče se mohou také na akcích školy, které pořádá škola, podílet po stránce organizační. Škola (učitel) rodiče informuje na kolektivních třídních schůzkách o plánovaných školních akcích a možnosti zapojení se. Společně poté pracují na přípravě akce, přidávají se jak nápady rodičů, tak učitelů a pěstuje se kladný vztah spolupráce obecně.

4.6 Zapojení rodičů do věcí školy

Rodiče, kteří se aktivně zapojují do spolupráce se školou, můžeme rozdělit do různých typů podle zaměření, intenzity a také podle toho jakou podobu jejich spolupráce má.³²

Typ 1. Základní povinnosti rodičů

Jsou základními povinnostmi, které by měla splňovat každá rodina, především rodiče. Rodiče naplňují odpovědnost za své děti, tudíž zajišťují bezpečnost a zdraví dětí,

³² EPSTEIN, J. L. Parents' Reactions To Teacher Practices of Parent Involvement. In: *The Elementary School Journal*. 1986, č. 3, s 682-709. ISSN 0013-5984
POL, Milan., RABUŠICOVÁ, Milada. Rozvoj vztahů školy a rodiny: několik zahraničních inspirací. In: *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. Řada pedagogická*, U 2. Brno: Masarykova univerzita, 1997. s 5-34.

výchovnou stránku a naplňují potřeby důležité pro přípravu do školy. Dbají na udržování disciplíny v každém jejich věkové fázi a budují v dětech pozitivní přístup ke škole a školním povinnostem. Tyto záležitosti by měl splňovat každý rodič, který má alespoň zájem na vhodném a přínosném vzdělávání svého dítěte.

Typ2. Základní povinnosti škol.

Jde o základní povinnosti splňující ze strany školy, která by měla vést komunikaci a zprávy směrem k rodičům. Obsahem této komunikace a zpráv jsou informace o programech školy a hlavně o pokroku jejich dítěte, což je nejzásadnějším zájmem týkající se informovanosti. Jak často a jakou formou škola o těchto věcech rodiče informuje, to je různé většinou ve státních školách jsou rodiče informováni školou na pravidelných schůzkách a v pravidelných bulletiních, které škola vydává, zatímco v soukromých školách mají rodiče možnost nejen v pravidelných a určených hodinách se sejít s učitelem, ale mohou se s ním setkávat i mimo tyto termíny po dohodě s učitelem. Je pochopitelné, že si učitel stanoví v tomto případě nějaké hranice, týkající se setkávání s rodiči, protože může docházet k tomu, že se rodiče budou potkávat s učiteli na chodbách u šaten. A jelikož učitelé v těchto školách vycházejí především rodičům vstříc, můžou tato setkávání učitelé zdržovat od práce a přípravy na hodiny, které vyplňují čas přestávek. Důležité v zásadě je, aby informace pro rodiče o jejich dítěti a o programech školy byly podávány stylem takovým, kterému porozumí všichni. Tím z jisté míry odstraní pochybnosti a někdy zbytečné dotazování na chodbách

Typ 3. Zapojenost rodičů ve škole

Do této skupiny můžeme zařadit rodiče, kteří jsou při ruce jak učiteli, tak škole. Dobrovolně asistují učitelům při různých školních, výletních akcích a exkurzích, asistují učitelům při vyučování nebo při pokusech ve třídě a projektech, přicházejí do školy podpořit svou účastí na sportovní či jiné události, v nichž většinou účinkují jejich děti nebo mohou svou aktivitou přispět i oni sami. Tito rodiče také ve svém vlastním zájmu, nebo v zájmu dítěte aktivně navštěvují workshopy nebo jiné akce pořádané školou. Jejich přítomnost na těchto akcích podporuje jak jejich dítě, tak kladný vztah mezi rodiči a školou, tímto i podporují celkový vztah a pohled dítěte na školu a podněcují tím motivaci svého dítěte k vzdělávání a učení se novým věcem. Je to skupina rodičů, kteří si

uvědomují tento vztah a všechny okolnosti, které mohou ovlivnit dítě ve školském prostředí a také do jeho budoucího života.

Typ 4. Zapojenost rodičů v domácích učebních aktivitách dítěte

Jsou to aktivity, které většinou iniciují rodiče, kteří se snaží dětem pomáhat při domácích přípravách do školy. Někdy bývají tyto aktivity podpořeny zájmem dítěte, nebo spíše dotazování se dítěte doma. Rodiče chtějí poskytnout samozřejmě dítěti radu nebo pomoc, ale někdy je potřeba tuto pomoc vyhledat u učitele, který bývá i rodičům v těchto případech k dispozici. Učitelé mohou rodičům poradit, jak dětem v jejich domácím učení pomáhat.

Typ 5. Zapojenost rodičů ve správě školy a v právní ochraně

U tohoto typu se rodiče ujímají organizačních a rozhodovacích rolí v různých radách, souborech, výborech a skupinách, které jsou na úrovni školy, místa, regionu nebo státu. Jejich úkolem je se podílet na organizačních záležitostech školy a společně s učiteli se kolektivně domlouvat na správném, ideálním řešení vzniklých problémů nebo otázek týkajících se školského prostředí. Ne tak úplně školského vzdělávacího plánů, ale spíše problémů organizačních. Rodiče mohou také působit ve škole jako osoba, která spadá pod nezávislou skupinu zkoumající a monitorující práci školy a tak mohou přispívat k jejímu zlepšení a zdokonalení.

4.7 Konkrétní zapojení rodičů ve školském prostředí

Každý z rodičů má volbu, zda se zapojit do školních aktivit nebo ne. Skupina rodičů, kteří mají zájem se podílet na aktivitách, které škola nebo systém nabízí, bývají většinou více spjati se školským prostředím a jsou ochotni pro vzdělávání a učení novým dovednostem svých dětí pomoci nejen doma, ale svou aktivitou, činností a spoluprací se školou v různých podobách.

Rodič jako vedoucí volnočasových aktivit

Každý z rodičů má své koníčky a záliby, které mohou využít v činnostech ve spolupráci se školou. Většinou maminky na mateřské dovolené se věnují různým

aktivitám, které lze vytěžit tak, že si maminky (dle jejich zájmů) mohou organizovat svoji vlastní volnočasovou aktivitu a tak zapojit rodiče do školního prostředí a života. Škola takto může využívat tři formy zapojení rodičů jako dobrovolníků³³:

- Spolupráce s dobrovolnickým centrem.³⁴
- Spolupráce s vysílající organizací.
- Vlastní dobrovolnický program.

Pokud má škola zájem na zpracování svého dobrovolnického programu, což je jistě pro spolupráci s rodiči v tomto směru nejlepší variantou z důvodu dlouhodobého využívání této výhody, musí požádat MV ČR³⁵ o akreditaci³⁶ a požádat o dotaci ze státního rozpočtu, ale nejlépe pro spolupráci s rodiči se hodí dobrovolnický program bez státní podpory, který je hojně využíván v oblasti soukromých škol, která tuto možnost, rodič jako vedoucí volnočasových aktivit vidí i jako přísun k bližšímu vztahu trojice rodič – dítě – škola.

Rodič při vyučování

Každý z rodičů by měl vědět, že má možnost zúčastnit se vyučování, ať už jednorázově nebo pravidelně. Rodič má takto možnost poznat dítě z jiné stránky, než jej může vidět doma. Dítě se ve společnosti svých vrstevníků chová jinak, jinak reaguje a jinak se vyjadřuje, tudíž je přítomnost rodiče ve třídě velmi přínosná pro poznání svých dětí a to vede k lepšímu přístupu a hlavně vztahu mezi rodičem a dítětem. Rodič může být ve třídě zastoupen jen jako pozorovatel a to bývá někdy pro určité děti stresující a jsou i před nimi (přítomnými osobami) napjaté a nepřírozené. Lepší a přínosnější variantou je, aby rodič, kterému to časové možnosti dovolí, trávil ve třídě určitý pravidelný čas. Stane se tak automatickou osobou vyskytující se ve třídě při vyučování a takto dětem časem jejich ostych opadá a vyjde najevo jejich přirozenost. Rodič v tomto

³³ ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013. 200 s. ISBN 978-80-247-4640-1.

³⁴ Různá dobrovolnická centra v celé ČR na internetových stránkách: www.dobrovolnik.cz [online].

³⁵ Ministerstvo vnitra České republiky

³⁶ Dále o těchto akreditacích a jejich získání na stránkách internetových stránkách: Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Dostupné z <http://www.mvcr.cz/clanek/dobrovolnicka-služba-akreditace.aspx>

případě funguje ve třídě jako asistent, pomocník a rádce. Pro učitelé je tato možnost cennější z pohledu pro lepší spolupráci a bližší vztah s rodiči. Rodič takto vidí práci učitele a podobnou práci při své nápomoci provádí a takto se dostane blíže k pochopení strany a práce učitele.

Spolupráci mezi rodiči a školou jako rodič ve vyučování si dali také za cíl mnohé z programů základních škol. Program „Začít spolu“³⁷, který je v hojném počtu postupně využíván ve školách, má ve svých vytyčených cílech: „Rodič jako vítaný partner školy“. Programem je spolupráce s rodinou velmi provázána a na mnoha věcech také založena a konkrétně právě při práci v centrech, kdy se dětem věnujeme individuálně.

Rodič jako expert

Veškeré aktivity podobné této, můžeme u nás nejčastěji vidět ve filmech, a seriálech, kde se děj odehrává v zahraničí. U nás ve státních školách je tato činnost méně aktivní a rodiči, hlavně učiteli méně využívána. Častěji ji můžeme v soukromých školách se zahraničním programem, nebo odkazující se na zahraniční způsob vyučování. Rodiče tak asistují při učebních aktivitách, které se tematicky vztahují k oblasti jejich profese či zájmů, mohou zajišťovat různé výlety či exkurze na pracoviště, kde pracují a dětem tak přiblížit svět dospělých, nebo mohou s dětmi pracovat na výrobě různých pomůcek a výzdobě třídy a školy.

- Příklad 1: Když měla autorka praxi na soukromé škole X bylo ve třídě dítě, jehož tatínek pracoval na letišti. Tatínek po dohodě s učitelkou zorganizoval exkurzi pro třídu, která mohla poznat prostředí letiště. Děti na letišti poznaly věci, které mohou využít v životě, ale také věci, ke kterým nemá obyčejný cestovatel na letišti přístup. Děti si prošly letištní kontrolou, jak by to mělo vypadat, poznaly letištní prostor a to, že se musí z letištního vzduchového prostoru odhánět ptáci s pomocí cvičeného káně, letištní ochranku a hlídací psy a také měly možnost

³⁷ KREJČOVÁ, Věra a Jana KARGEROVÁ. *Vzdělávací program Začít spolu: metodický průvodce pro I. stupeň základní školy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003. 232 s. ISBN 80-7178-695-0.

vidět, jak fungují hasiči, při přistávání letadla. Největším zážitkem pro ně však byla možnost projet se hasičským autem, které názorně stříkalo vodu.

- Příklad 2: Na jiné soukromé škole Y probíraly děti rodinu a funkce členů rodiny. Do tohoto tématu připravila paní učitelka s maminkou jednoho z dětí hodinu o tom, jak se starat o miminko. Každé z dětí si přineslo plyšového medvěda neb panenku, což měla představovat miminko. Maminka přišla do školy se svým živým miminkem a povídali si o tom, co je potřeba pro miminko zařídit, jak se o něj starat a co je pro něj důležité. Paní učitelka přinesla pleny, které se dnes používají a děti se učili jak správně nasadit miminku plínku. Jedním z důvodů také této hodiny bylo, že většina z dětí ve třídě měla mladšího sourozence, většinou miminka.

Rodič jako pomocník

Každá škola organizuje výlety či exkurze někam mimo školní prostory. Učitelé při plánování těchto různých výletů mohou oslovit rodiče (popřípadě se rodič nabídne sám), zdali nechtějí být součástí výletního týmu, který se podílí na přípravě a organizaci akce. Zajímavé je, že tuto možnost spolupráce využívají především rodiče na školách soukromých než na školách státních, což vypovídá o tom, že rodiče a školy soukromé, mnohem více spolupracují v tomto směru a vytvářejí tak pro dítě prostředí zájmů a zároveň bezpečí.

Rodič ve školní radě

Je jednou ze spolupráce rodičů se školou, které školám nařizuje a upravuje zákon.³⁸ Před začátkem činnosti školní rady je vhodné si náplň práce a pravomoci rady školy přechíst v zákonné formě. Většina školních rad není úplně funkčních, nebo jsou funkční ale jen velmi z mála. Pokud je rada ve škole nefunkční je nutno říci, že za to může pravděpodobně vedení školy z důvodu, aby rodiče moc nezasahovali do organizace,

³⁸ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

systému jejich školy. Přitom smysl této spolupráce je velmi přínosný a zároveň jednoduchý pro diskutování jakýchkoliv záležitostí školy s rodiči. Feřtek ve své knize uvádí: Je asi dobře, že ve školském zákoně je Rada školy definována a jasně popsána. I když se zatím neosvědčila, dříve nebo později bychom měli dospět do stavu, kdy opravdu budeme jako rodiče spolurozhodovat o tom, jakým způsobem se naše děti vzdělávají. Pak by členové Rad školy měli být kromě učitelů ti, kdo ostatní rodičům vysvětlují zákony a jednotlivá rozhodnutí škol.³⁹

Rodič ve skupině podporující školu

Dnes již každá škola má organizační skupiny, které podporují funkci školy z mnoha hledisek. Do těchto skupin se dobrovolně většinou hlásí rodiče, kterým záleží na škole a na školském prostředí ve kterém se vzdělávají a vyrůstají jejich děti. Lze i říci že mnoho soukromých škol takto vzniká při spolupráci s pedagogy, kdy si rodiče nevyberou z velké nabídky škol a založí s pomocí pedagogů školu alternativní (Popřípadě firemní – škola pro děti zaměstnanců velké firmy, ze které se postupem času stává soukromá škola i pro ostatní děti, nejen z firmy.), která vyhovuje jejich požadavkům. Takto vznikající organizace potkáváme jen zřídka. Většinou se rodiče podílejí na založení různých spolků a sdružení, které jsou zastoupeny jak učiteli, tak rodiči, někdy jen rodiči. Tyto spolky vykonávají různé pomoci škole od shánění financí pro školu k pomoci zdokonalování školy jako takové. Typickou a tradiční formou partnerství v ČR je „rodičovské sdružení“, které usnadňuje komunikaci mezi školou a rodiči a prosazování zájmů rodičů vůči škole. Oficiálnější úroveň umožňuje občanské sdružení rodičů, které má stanovy a je registrováno na MV ČR⁴⁰. Je právnickou osobou a může takto podnikat na komerční bázi a vybírat příspěvky, využívat granty pro školu apod. To je méně využívána forma u státních škol, ale více využívána u škol soukromých.

³⁹ FEŘTEK, Tomáš. Rodiče vítáni. 1. vyd. Praha: Yinachi, 2011. 112 s. ISBN 978-80-904735-2-2

⁴⁰ Ministerstvo vnitra České republiky, www.mvcr.cz

4.7.1 Méně obvyklé formy spolupráce s rodiči

V předchozí kapitole byly zmiňovány formy spolupráce, které lze vidět jak u škol soukromých, tak i v některých školách státních, které se snaží přibližovat filozofii takové, kde rodiče jsou součástí školního prostředí. Dále je třeba zmínit také formy, které jsou méně časté, ale důležité pro spolupráci s rodiči. V soukromých školách jsou mnohem více inspirováni školami ze západních zemí, a proto jsou i tyto formy spolupráce více využívány v těchto školách, které většinou vycházejí z konceptů zahraničního vzdělávání a přístupů.

Rodičovský koutek

Jedná se o místo nebo prostor, kde mohou rodiče čekat na své děti. Klubovna, čekárna nebo studijní místo, kde se takto rodiče scházejí, je většinou vybavena knihovnou se zajímavými knihami pro rodiče, časopisy (např. Rodina a škola), bulletiny, školními časopisy, nástěnkou s informacemi a výtvary dětí. Rodiče se zde mají možnost setkat s ostatními rodiči a podělit se o své zkušenosti a také s učitelem jakožto na „neutrálním“ území. Místnost bývá vybavena hrníčky, kávou a vodou, jako občerstvení pro rodiče při čekání na své děti.

Společná četba

Děti čtou ve třídě s učitelem vybranou knihu, kterou si předčítají po domluvě s rodiči i doma. Na konci měsíce se rodiče s dětmi a učitelem sejdou a o knize si povídají a předčítají zajímavé úryvky, které je během četby zaujaly.

Pomáhající rodiče

Rodiče mohou po domluvě s učitelem pomáhat při výzdobě třídy, interiéru školy popřípadě šikovné maminky mohou pomoci s výrobou školních pomůcek⁴¹. Tatínkové mohou pomáhat při rekonstrukci školní zahrady, o kterou se děti během roku starají. I

⁴¹ Ve školách waldorfské pedagogiky spolupracují maminky žáků s učitelem ve většině případů na přípravě školních pomůcek (např. šití penálu, háčkování, výroba různých předmětů pro vyučování aj.), které děti během vyučování používají. Děti jsou k samostatné práci a výrobě věcí vedeny a tak rozvíjí svůj kladný vztah k věcem, které sami používají.

když tatínkové moc se školami nespolupracují a nechávají to na maminkách většinou z pracovních důvodů, je možné tatínky zajímavými způsoby zapojit do spolupráce (např. při přípravách na Den matek, opravě třídy nebo hřiště...), při které se seznámí a prožijí zajímavý a produktivní půlden. Při společné práci si učitelé s rodiči mohou popovídat o různých tématech na úrovni ne moc formální a jejich vztah se tak stává bližším.

Večerní hry

Tyto hry mohou být organizovány tak, že společně s rodiči děti vytvoří skupiny, které proti sobě hrají. Do her mohou být zařazeny jak hry stolní, tak pohybové, logické a jiné. Pokud má učitel v plánu tyto akce organizovat častěji, je vhodné vytvořit družstva tak, aby se účastníci střídali. Body za výhry se mohou počítat a na konci roku nebo půlroku se vyhodnocují.

Návštěva učitele v rodině žáka

U nás jsou návštěvy v rodinách realizované jen v některých školách a to ve školách s programem „Začít spolu“⁴². Domácí návštěvy mohou mít velkou cenu jak pro rodiče, tak pro učitele. Učitel se seznamuje s rodinou a domácím prostředím žáka a tak dokáže lépe odhadnout jeho chování a reakce ve třídě a v prostředí školy. Účelem návštěv je většinou hlubší seznámení se s rodinou a i když je to jeden z nejefektivnějších způsobů, jak posílit komunikaci a partnerství mezi rodinou a školou, je stále nedoceňován.

⁴² Program „Začít spolu“ je založený na výchovné spolupráci s rodinou a tudíž využívá nejrůznější formy spolupráce, které mohou jakkoliv zapojit rodiče do školského prostředí. Informování rodičů je mnohem intenzivnější a učitelé se soustředí na každého žáka individuálně. Spolu s rodiči tvoří komplexní prostředí domácí i školní k tomu, aby bylo dítě co nejvíce motivováno a rozvíjeno způsobem, který je dítěti nejvíce pohodlnější a přístupnější.

KREJČOVÁ, Věra a Jana KARGEROVÁ. *Vzdělávací program Začít spolu: metodický průvodce pro I. stupeň základní školy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003. Step by step (Portál). ISBN 80-7178-695-0.

4.8 Značka „Rodiče vítání“

Značka „Rodiče vítání“⁴³ vznikla na základě zájmů spolupráce rodiny a školy. Tento program, který se zaměřuje na kvalitní spolupráci a vztahy mezi rodinou a školou, umožňuje získávat školám status kvality spolupráce a partnerství s rodiči.

Aby rodiče, kteří si vybírají školu podle toho, jak škola s rodiči spolupracuje, měli přehled o takovýchto školách, byl vytvořen program, který má stanovené kritéria, podle kterých se hodnotí, zda škola může nebo nemůže nosit status a značku „Rodiče vítání“. Rodiče podle nálepky, kterou škola získá, při plnění a dodržování všech kritérií, poznají už při vstupu do školy. Značku si školy vylepí na viditelném místě, aby rodiče věděli, že patří ke školám spolupracujícím s rodiči. Rodiče tak poznají, která škola v jejich okolí je vnímá jako rovnocennými partnery.

Pro všechna kritéria by mělo platit, že je škola naplňuje již delší dobu (minimálně jeden rok) a je zapojena většina lidí, kterých se to týká. Značka je certifikovaná na jeden školní rok a poté je potřeba projít procesem recertifikace, aby byla značka pro danou školu dále platná.

4.8.1 Kritéria programu

Kritéria programu mají dvě úrovně – Základní požadavky a Volitelné požadavky. Základní požadavky jsou závazné (povinné) a škola je musí pro základní úroveň certifikace naplňovat alespoň jedním z uvedených způsobů (u kritéria č. 4 jsou závazné obě jeho části). Dále si pak škola zvolí z nabízených 17 kritérií minimálně dvě, které bude spolu se základními kritérii naplňovat. Účelem není se přihlásit k velkému počtu kritérií, ale splňovat kvalitu jejich naplnění.

⁴³ FEŘTEK, Tomáš. *Rodiče vítání: praktický návod, jak usmířit rodiče a učitele našich dětí*. 1. vyd. V Praze: Yinachi, 2011. 112 s. ISBN 978-80-904735-2-2.
Rodiče vítání [online]. EDUin. © 2011. [4. 3. 2016]. Dostupné z: www.rodicevitani.cz

Základní požadavky⁴⁴

1. Rodičům umožňujeme bez problémů vstoupit do prostor školy, včetně odpoledních hodin.
 - U vstupních dveří je viditelně umístěn označený zvonek, rodiče jsou, po zazvonění, do školy vpuštěni pověřenou osobou.
 - U vstupních dveří je viditelně uvedeno telefonní číslo, na které rodič zavolá a pověřená osoba ho vpustí do školy.
 - Vchod do školy není uzamčen a škola je volně přístupná.
2. Rodičům poskytujeme kontakty na všechny učitele a vedení školy.
 - Rodiče dostali na začátku školního roku tištěný aktuální seznam s kontakty na vyučující a vedení školy (telefon a e-mail).
 - Škola má aktualizované webové stránky obsahující jména všech vyučujících a vedení školy. Na stránkách jsou uvedeny kontakty (email, telefon) na vedení školy a spojovatelku, ideálně na všechny zaměstnance školy.
3. Rodiče informujeme o tom, co a kdy se ve škole děje.
 - Rodiče dostanou na začátku školního roku tištěnou informaci o tom, kdy jsou školní prázdniny, kdy se konají třídní schůzky, dny otevřených dveří, sportovní soustředění a další akce pořádané školou.
 - Tyto informace škola zveřejňuje na svém webu a průběžně je aktualizuje.
4. Komunikace mezi školou (učitelem) a rodiči
 - S rodiči komunikujeme partnerským způsobem (závazné).
 - Rodičům zaručujeme, že při třídních schůzkách neprobíráme prospěch a chování jejich dítěte před ostatními rodiči (závazné).

⁴⁴ Kritéria jsou rozepsaná v publikaci: FEŘTEK, Tomáš. *Rodiče vítáni: praktický návod, jak usmířit rodiče a učitele našich dětí*. 1. vyd. V Praze: Yinachi, 2011. 112 s. ISBN 978-80-904735-2-2.

5. Se záměrem přihlásit se ke značce Rodiče vítání jsme seznámili rodiče dětí, které využívají služeb naší školy. Rodiče byli seznámeni s údaji uvedenými v certifikačním formuláři, s údaji souhlasí a jsou ochotni to potvrdit.
6. Pořádáme školní akce pro rodiče v termínech a hodinách, které jim umožní se jich zúčastnit.
7. Informační ceduli s kritérii značky Rodiče vítání jsme viditelně umístili u vstupu do školy.

Volitelné požadavky⁴⁵

1. Dbáme na to, aby zápis do školy byl společenskou událostí příjemnou pro rodiče i děti. Myslíme při tom na potřeby dětí i rodičů. Zápis není pouhou administrativní formalitou.
2. Naši pedagogové nabízejí pravidelné konzultační hodiny pro žáky i rodiče.
3. Nabízíme rodičům kromě žákovské knížky a třídních schůzek i další způsob, jak je pravidelně informovat o prospěchu dítěte (školní sešitky, týdenní plány, elektronické žákovské knížky, ...).
4. Kromě společných třídních schůzek organizujeme i konzultace ve trojici učitel, dítě, rodič.
5. Konfliktní situace ve škole řešíme tak, aby se jich mohli zúčastnit všichni, jichž se záležitost týká, včetně rodičů a dítěte/dětí.
6. Školní vzdělávací program (ŠVP) zpřístupňujeme na webu školy. Kromě ŠVP zveřejňujeme i další školní dokumenty, které rodičům pomáhají k dobré orientaci v činnosti školy.
7. Nabízíme rodičům konzultace našeho školního psychologa/výchovného poradce.

⁴⁵ Kritéria jsou rozepsaná v publikaci: FEŘTEK, Tomáš. *Rodiče vítání: praktický návod, jak usmířit rodiče a učitele našich dětí*. 1. vyd. V Praze: Yinachi, 2011. 112 s. ISBN 978-80-904735-2-2.

8. Rodiče mají možnost ovlivňovat způsob stravování svých dětí ve škole (skladbu jídelníčku v jídelně, sortiment ve školním bufetu, přítomnost/nepřítomnost automatu na sladkosti apod.).
9. Rodiče našich žáků i zájemci o naši školu mají možnost po domluvě navštívit vyučování.
10. Zveme rodiče do vyučování, aby se zúčastnili společné práce se svým dítětem.
11. Organizujeme školní akce, na kterých mohou rodiče a další rodinní příslušníci spolupracovat s dětmi a potkávat se s učiteli (zahradní party, sportovní a kulturní akce, rodičovské víkendy apod.).
12. Umíme rodičům doporučit službu externího odborníka - dětského psychologa, logopeda, mediátora, apod.
13. Poskytujeme rodičům na webových stránkách prostor pro otevřenou diskusi o škole. (Např. diskuzní fórum, moderovaná kniha návštěv. Nejedná se o jednosměrnou komunikaci pomocí formuláře na vzkazy škole.)
14. Na naší škole funguje nezávislá rodičovská organizace s vlastní právní subjektivitou (podle nového občanského zákoníku obvykle zapsaný spolek).
15. Rodiče mají možnost po domluvě využívat prostory školy k vlastním akcím.
16. Pořádáme vzdělávací semináře pro rodiče na téma výchovy a vzdělávání.
17. Pořádáme „kurikulární odpoledne“, v nichž rodičům vysvětlujeme, co, jak a proč ve škole učíme.

Pokud škola nebude splňovat kritéria, kterým se přijetím značky zavázala, může být v důvodných případech značka školy odebrána manažerem programu Rodiče vítáni.

Závěrečné shrnutí teoretické části

Teoretická část byla rozdělena na dvě oblasti. Oblast týkající se partnerství a na něj navazující spolupráce mezi rodinou a školou.

Autorka se v oblasti partnerství zabývá tím, jakým způsobem můžeme partnerství pěstovat. Co k němu vede a přispívá. Na takovém partnerství záleží na přístupu obou stran, jak strany rodičů, tak strany učitelů a školy. Hlavním cílem kladného partnerství je pochopení situace a pohledu obou stran. Pochopení smyslu a názoru každé strany vede k ústupu autority a tak je možno považovat spolupracující osoby za partnery, kteří mají jeden společný cíl a záměr týkající se co možná nejvyššího vzdělávání dítěte a žáka. Rodiče se v takovém partnerství staví do role, která respektuje práci učitele a zároveň je poradce a spolupracovník učitele. Učitel vnímá rodiče jako partnera, jako někoho kdo má svou důležitou roli na výchově a vzdělávání a respektuje jeho názory a připomínky, které může vidět rodič z jeho strany. Pokud se setkají profesní kvality učitele s názory a zkušenostmi rodičů, přijímaných jako partnerů, je partnerství mezi těmito dvěma stranami rozvíjeno správným směrem.

Aby bylo partnerství a kladný vztah mezi rodiči a učiteli podpořeno, měla by mezi nimi fungovat spolupráce v různých formách. Škola by měla být prvním iniciátorem nabídky spolupráce, která v zásadě mívá pestrý charakter, aby byla pro rodiče zajímavá a podpořila v nich chuť a motivaci se školou spolupracovat. V dnešních školách se spolupráce s rodiči stává přirozeným a samozřejmým jevem, zvláště ve školách soukromých. Formy spolupráce jsou autorkou popsány v druhé oblasti – spolupráce. Autorka zhodnocuje, jaké jsou její kvality a zajímavosti.

Jakou formu spolupráce škola nabídne nebo nakonec zvolí, to se odvíjí od zájmů rodičů a míry jejich spolupráce. Každá škola má jiné možnosti, jinou filozofii, jiný vzdělávací program a jiný typ rodičů, jejichž děti školu navštěvují. Dle toho se odvíjí formy spolupráce, kterou jsou školou nabízeny, ale i ty které jsou rodiči žádány a pro obě strany vyhovující. Najít takovou spolupráci, aby byla efektivní a přínosná, je zájmem každé školy a každého rodiče.

Co školy nabízejí, co rodiče žádají, jakou formou školy s rodiči spolupracují, co je pro danou stranu více vyhovující, autorka navazuje výzkumnou částí, ve které jde o zjištění těchto informací a zhodnocení kvality spolupráce na vybraných školách.

Empirická část

5. Vymezení problému a cíle práce

5.1 Vymezení problému

Část teoretické části, byla věnována spolupráci mezi rodinou a školou s ohledem na porovnání mezi obecnou teorií a vyčlenění na školy soukromé. Autorka se soustředila na cesty a způsoby vedoucí k prohloubení partnerství a větší spolupráci mezi rodiči a školou. Jaké postupy a principy se používají k ukotvení vztahu mezi rodiči a učiteli a jaké aspekty ovlivňují tento vztah a na co je důležité dbát při rozvíjení těchto vztahů. Dalším cílem práce bylo zmapovat formy spolupráce, které učitelé používají ve svých školách. Část práce je věnována různým typům rodičů a přístupů k nim.

V empirické části se zabývá zmapováním forem spolupráce ve školách soukromých. Jak jsou rodiče se spoluprací se školou spokojeni, co jim ze strany škol chybí, nebo naopak čeho by se nemuseli účastnit. Dalším cílem je zjistit, jaké formy spolupráce školy nabízejí rodičům a proč, jakou formou nejčastěji s rodiči komunikují, jak často se s rodiči scházejí a zda jim nabízejí aktivity a možnosti spolupráce, které rodiče ocení.

V rámci spolupráce a partnerství si autorka vybrala program „Rodiče vítání“, který díky svým kritériím může zobrazit, v jaké míře a kvalitě škola spolupracuje. Získané informace o školách autorka porovnává s kritérii, které tento program určuje jako kvalitní a partnerský přístup k rodičům.

Přínosy a odpovědi autorka hledala ve školách, kde pracovala jako asistentka učitele, absolvovala praxe (dobrovolné nebo v rámci studia), ve školách, které navštěvovaly děti, v jejichž rodinách dělala baby sitting (chůvu). Jelikož se autorka pohybovala na straně rodinného prostředí i na straně prostředí učitelského, bylo hlavním cílem získat informace o tom, jaká by bylo nejideálnější forma spolupráce, aby vyhovovala rodičům i učitelům.

5.2 Úkol a cíle empirické části

Autorka si v empirické části stanovila tři cíle. Jedním cílem je zjistit do jaké míry a jakým způsobem v konkrétních soukromých školách rodiče spolupracují. Druhým cílem je určit, jaké formy a možnosti spolupráce dané školy rodičům nabízejí. V neposlední řadě třetím cílem je zmapovat a vyhodnotit příklad spolupráce typický pro danou školu jako inspiraci, pro jiné školy.

6. Metodika výzkumu

6.1 Metody výzkumu

Pro empirickou část si autorka zvolila jako hlavní metodu, metodu explorační, ze které získala výpovědi respondentů. Jde o metodu zjišťování kvantitativních i kvalitativních výsledků. Konkrétně jde o metodu dotazníků. Metoda dotazníků byla autorkou vybrána z důvodu, který je specifický pro oblast soukromých škol. Autorka vyhodnotila, že rodiče v této oblasti si dávají veliký pozor na své soukromí, vystupování a vyjadřování a proto, aby byly informace získány u těchto rodičů, byl nejpravděpodobnějším způsobem právě anonymní dotazník.

Dále při vypracovávání byly použity doplňující metody. Metoda pozorování, která byla součástí praxe na vybraných soukromých školách. Autorka během praxe pozorovala partnerství a vztahy mezi rodiči a učiteli, jak s rodiči komunikují učitelé a jaký přístup mají rodiče k učitelům a škole. A metoda analýzy, kde analyzuje data, získaná ze vzdělávacích programů škol, webových stránek a dalších přístupných dokumentů.

Dotazníky

Dotazníky byly podávány rodičům a učitelům ve čtyřech školách. Jelikož jsou všechny školy soukromé, je vzorek výpovědí menší, než je očekáváno a to z důvodu ochrany soukromí osob a rodičů. Autorka měla dotazníky připravené ve dvou jazycích –

v anglickém jazyce⁴⁶ a českém jazyce⁴⁷, z důvodu rodičů cizinců na všech školách, kde byly dotazníky podávány.

Otázky zařazené do dotazníku pro rodiče⁴⁸

- Mé dítě je chlapec – dívka.
- Navštěvuje třídu _____ ve škole (A, B, C, D)
- Jaká forma komunikace s učitelem Vám více vyhovuje?
- Jaké formy komunikace se vyskytují na Vaší škole? Uveďte jejich frekvenci.
- Účastní se dítě konzultací?
- Jsou pro Vás třídní schůzky přínosem?
- Nabízí Vám škola nějaké formy spolupráce?
- Zapojujete se do těchto aktivit, které škola nabízí?
- Měla by škola s rodiči více spolupracovat?
- Nabídla Vám škola možnost spolupracovat při výuce?
- Přinesla Vám spolupráce se školou něco nového?
- Chtěli byste býti více informováni než doposud?

Otázky pro rodiče se zaměřují na jejich pohled spolupráce. Autorka se pomocí otázek snaží vcítit do rodičů a hledá jejich zájem na spolupráci a komunikaci se školou. Co jim přináší aktuální spolupráce a zda jim ten to aktuální stav vyhovuje, nebo by chtěli něco změnit, popřípadě něco nového zařadit či vyzkoušet.

Otázky zařazené do dotazníku pro učitele

- Jsem třídní učitelka _____ ročníku ve škole (A, B, C, D)
- Kolikrát za školní rok organizujeme třídní schůzky?
- Kolik procent rodičů se třídních schůzek účastní?
- O co projevují rodiče největší zájem na třídních schůzkách?

⁴⁶ Viz přílohy č. 3 a č. 5

⁴⁷ Viz přílohy č. 2 a č. 4

⁴⁸ Úplné znění dotazníku viz přílohy č. 2, 3, 4, 5.

- Jakou formu mi nevíce vyhovuje při komunikaci s rodiči?
- Vydává škola informační letáky, bulletiny, časopisy s informacemi pro rodiče?
- Navrhuji možnost přítomnosti rodičů ve vyučování a proč?
- Poskytuji rodičům písemné zprávy o dítěti s hodnocením jeho výsledků, pokroky, chování atd.?
- Jakou formou kontaktuji rodiče v případě potřeby? (Např. výlety, akce, chování dítěte...)
- Rád/a bych navštívila rodinné prostředí dítěte?
- Zaujímají mne vztahy mezi školou a rodiči?
- Chtěl/a bych tyto vztahy mezi rodiči a školou vylepšit?
- Snažím se jako učitel spolupracovat a nabízet rodičům aktivity a možnosti ke spolupráci?
- Navrhuji nějakou možnost pro zlepšení komunikace a spolupráce mezi školou a rodiči?
- Kolik procent rodičů se snaží spolupracovat se školou?
- Je pro mne přínosem spolupráce s rodiči? Jaká?

V otázkách pro učitele autorka zjišťuje informace o tom, jaké možnosti učitelé rodičům nabízejí a zda s rodiči ochotně spolupracují. Mapuje, jaké formy spolupráce učitelům vyhovují, zda učitelům na vztahu mezi rodiči a školou záleží a co je pro učitele přínosem při spolupráci s rodiči. Autorka také hledá odpovědi na to, jak to vidí učitel z jeho strany a jelikož je sama budoucí učitel, ale zatím bez praxe, zjišťuje i to, zda učitelé s praxí vidí spolupráci s rodiči jako práci, na kterou je vhodné se dopředu připravit.

6.2 Výzkumný vzorek a jeho charakteristika

Autorčíným vzorkem zjišťování byly čtyři různé soukromé školy. Každá škola je z jiného prostředí Prahy, tudíž předpokládá, že odpovědi rodičů se budou lišit i prostředím ze kterého pocházejí. Každá ze škol má jinou filozofii, proto je předpokládáno, že i spolupráce s rodiči ve školách bude různá.

Škola A

Soukromá základní škola se zaměřením na sport a zdravý životní styl, využívá školního vzdělávacího programu s názvem „Od sportu až ke vzdělání“. Je zaměřena na rozšířenou výuku angličtiny a spolupracuje s neziskovými organizacemi především sportovními. Učební plány vycházejí z britského vzdělávání a škola je také členem Asociace Cambridgeských škol. Škola používá titul „Škola spolupracující“.

Škola je teprve v začátcích, jelikož je otevřena od roku 2013. Vzdělávání svých žáků má postaveno na třech základních kamenech – sportovní příprava, anglický jazyk a logické myšlení a při výuce používají metodu NTC Learning a matematickou metodu doktora Hejného. Děti jsou od první třídy vedeny k dobrému vztahu s technologií a mají k dispozici ve vyučování notebook (každé dítě má svůj). Také učitelé pracují s novými technologiemi ve vyučování, např. interaktivní tabule. Jelikož je to škola mladá, jejich spolupráce s rodiči je zatím v začátcích, ale i přes to se jim daří držet kvalitní úroveň spolupráce.

Rodiče mohou s učiteli komunikovat elektronicky, především emailem. Pro rodiče jsou 2× ročně organizovány třídní schůzky, které mohou být dle zájmů rodičů doplněny o individuální konzultace. Škola si sama tvoří pro rodiče dotazníky, dle kterých zjišťuje spokojenost rodičů v oblasti spolupráce. O akcích a možnostech spolupráce se rodiče mohou dozvědět jak od učitelů, tak z časopisu, který škola vydává 4× ročně. Hodnocení žáků mohou rodiče kontrolovat v elektronické žákovské knížce.

Škola B

Tato soukromá nezisková škola je zaměřena na rozšířenou výuku anglického jazyka. Školní vzdělávací plán je kombinací českého učebního plánů s mezinárodními programy vycházející z anglosaského školství. Škola je vedena v základní složce českou kulturou a většina předmětů je učena v českém jazyce. Výchovné předměty, jako jsou hudební výchova, dramatická výchova a jiné, jsou učeny v anglickém jazyce rodilými mluvčími. V prvních a druhých třídách jsou k dispozici učitelé asistenti, kteří jsou součástí třídní rodiny.

Škola má již několikaletou tradici a rodiče, kteří mají v této škole své děti, jsou si vědomi toho, jak škola funguje. Žáci ve škole jsou často srovnáváni v celostátních i světových testech. Jelikož je to škola se jménem, tak se zde shromažďují děti z vysoce sociálně postavených rodin, proto i komunikace a spolupráce s těmito rodiči je jiná a specifická, přizpůsobena požadavkům a postavení rodičů.

Rodiče mají možnost sledovat výukový celotýdenní plán, který je každý týden pro ně připravován. Třídní schůzky jsou pro rodiče a žáka organizovány individuálně dle potřeb. Učitel vypíše termíny s časem, na které se rodiče mohou hlásit ke konzultacím. Rodiče se mohou rozhodnout sami, zda žák bude přítomen konzultacím nebo ne. Autorka v prostředí školy zpozorovala nadstandartní komunikaci s rodiči, která probíhá především formou emailu nebo rodičovského portálu, do kterého se vkládá také hodnocení žáka. Rodiče se do tohoto portálu přihlašují heslem, a k informacím dítěte mají přístup jen rodiče a učitel. Učitelé tvoří žákům i slovní hodnocení, které dostávají jednou za měsíc.

Škola C

Tato křesťanská škola rodinného typu byla založena v roce 1994 pro děti od 3 do 18 let. I když je to škola křesťanská, přijímá žáky jakékoliv národností a náboženství. Výuka zde probíhá v angličtině a systém školy je založen na britsko-amerických osnovách. Děti v této škole pocházejí z bilingvních rodin, které mají alespoň jednoho rodiče ze zahraničí (většinou Británie nebo Spojených států amerických). Škola nabízí pro své žáky také český program, který je zakončen zkouškami z jazyka českého. Žáci do školy chodí ve školních uniformách, kterých mají několik druhů a ve všech akcích jsou známkou reprezentací školy. Škola je vybavena ve všech směrech (např. nahrávací studio), tak aby žáci nic nepostrádali, protože tráví ve školním prostředí většinu svého času (i volného).

Systém této školy začíná pro děti již od 3 – 5 let, kdy mohou navštěvovat školku (Early Years School), z které pak přecházejí do základní školy (Primary School) a v 11 letech nastupují do druhé části základní školy (Junior High School). Po ukončení studia v základní škole mohou pokračovat školou střední (Senior High School). Taktéž u této školy jsou rodiče zvyklí na ochranu soukromí, protože jsou zde rodiče z vyšších sociálních vrstev, ale zahraničních.

Rodiče mají široké spektrum nabídky spolupráce, což vychází z filozofie školy. Jsou informováni denně přes rodičovský portál, do kterého se přihlašují heslem a mají k němu přístup jen oni a učitelé. Mohou na něm zjistit hodnocení svých dětí, spolupráci s vrstevníky ve škole a jejich individuální pokrok v projektech, které jsou hlavní součástí výuky. Pro osobní setkání s učiteli za účelem zjištění informací o dítěti, jsou rodičům nabízeny individuální konzultační schůzky. Rodiče žáků ve třídách se díky spolupráci dobře znají a jejich vztahy se prohlubují i v soukromí. Učitelé mají od rodičů zpětnou vazbu díky sdružení rodičů, které spolupracuje na organizaci různých akcí.

Škola D

Jde o základní soukromou školu, která je zaměřena na rozšířenou výuku anglického jazyka. Žáci mají klasické vyučovací hodiny jazyka anglického a po vyučování tráví svůj čas v anglickém klubu, ve kterém mluví jen anglicky. Kurikulum školy vychází z Rámcového vzdělávacího plánu pro základní školy. Vychází hlavně ze zásad kritického myšlení a definic dovedností pro 21. století, což je rozvíjení a posilování spolupráce, budování znalostí, řešení problémů a komunikace. Hlavními myšlenkami školy jsou moderní metody výuky, individuální přístup, dvojjazyčné prostředí a přátelské klima. Cílem práce školy je podporovat a podněcovat u žáků motivaci, která je vede k objevování, poznávání, přemýšlení a učení se.

Škola sleduje moderní trendy výuky, které zapojuje do svého vyučování. Vyučují matematickou metodou profesora Hejného, žáci se učí psát písmem Comenia Script a učí se číst genetickou metodou. Hlavní osou vyučování je tematická výuka, která je rodičům představena v týdenních plánech a prolíná se různými vyučovacími předměty. Důležitou součástí školy je práce na projektech, které se provádějí ve spolupráci napříč ročníky. Škola tak podporuje v žácích vrstevnické učení a posiluje sociální kompetence žáků. Škola klade důraz na individuální přístup ke každému z žáků, což umožňuje malý počet dětí ve třídě.

S rodiči škola komunikuje přes rodičovský portál Škola online, ke kterému se rodiče přihlašují pomocí hesla. Zde si mohou kontrolovat hodnocení žáků a jejich komentáře učitele, který sleduje pokrok žáků při vzdělávání a rozvíjení se. Třídní schůzky škola

organizuje 2× ročně, jedny společné schůzky pro rodiče celé třídy a dále dle potřeby nabízí individuální konzultační schůzky. Škola má ve svých prostorách televizi, na které mohou rodiče shlédnout video (tzv. školní kanál) o novinkách týkající se událostí uplynulých i nastávajících. Škola vydává také školní časopis, kde se rodiče mohou dozvědět o projektech a organizačních informacích školy. Jelikož je to škola, která spolupracuje s rodilými mluvčími anglického jazyka, slaví svátky české i americké a s tím souvisí spolupráce rodičů na různých akcích, jako jsou Grandparen's day a jiné. Rodiče jsou v této škole součástí školního prostředí.

Každá z vybraných škol je jiná a má svou podstatu spolupráce s rodiči, která vychází z filozofie a vzdělávacích plánů školy. Proto není možné hodnotit školy vzájemně. Autorka má za cíl zhodnocení kvality a možnosti spolupráce jakožto každé případové studie zvlášť a vytyčení formy spolupráce, kterou se daná škola vyznačuje.

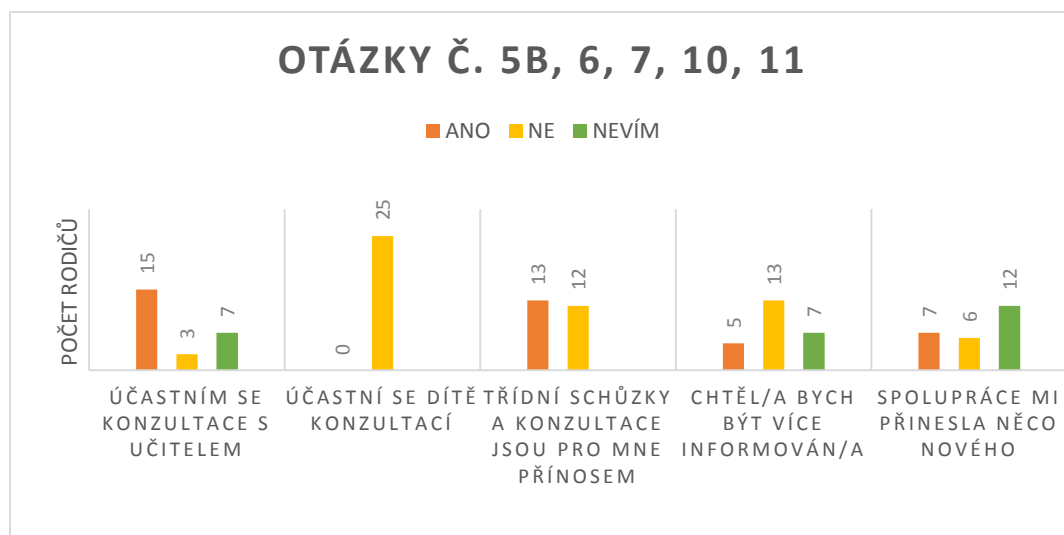
7. Rozpracování výzkumu

7.1 Škola A

Ve škole A bylo podáno 40 dotazníků pro rodiče a 10 dotazníků pro učitele. Návratnost dotazníků byla 25 od rodičů a 7 od učitelů, tudíž počty odpovědi vychází vždy z celkového počtu.

Odpovědi rodičů⁴⁹

- Otázka č. 3: Všichni rodiče odpověděli, že škola s nimi komunikuje pomocí emailu, 15 rodičů zvolilo také možnost přes notýsek dítěte a 3 rodiče zvolili stránky školy.
- Otázka č. 4: 11 rodičů zvolilo možnost ústní komunikace a 14 rodičů písemné komunikace. Ústní komunikace byla odůvodněna osobním kontaktem.
- Otázka č. 5a: Třídních schůzek se neúčastní 3 rodiče, občas 5 rodičů, často 10 rodičů a vždy 7 rodičů z 25.
- Otázky č. 5b, 6, 7, 10, 11:

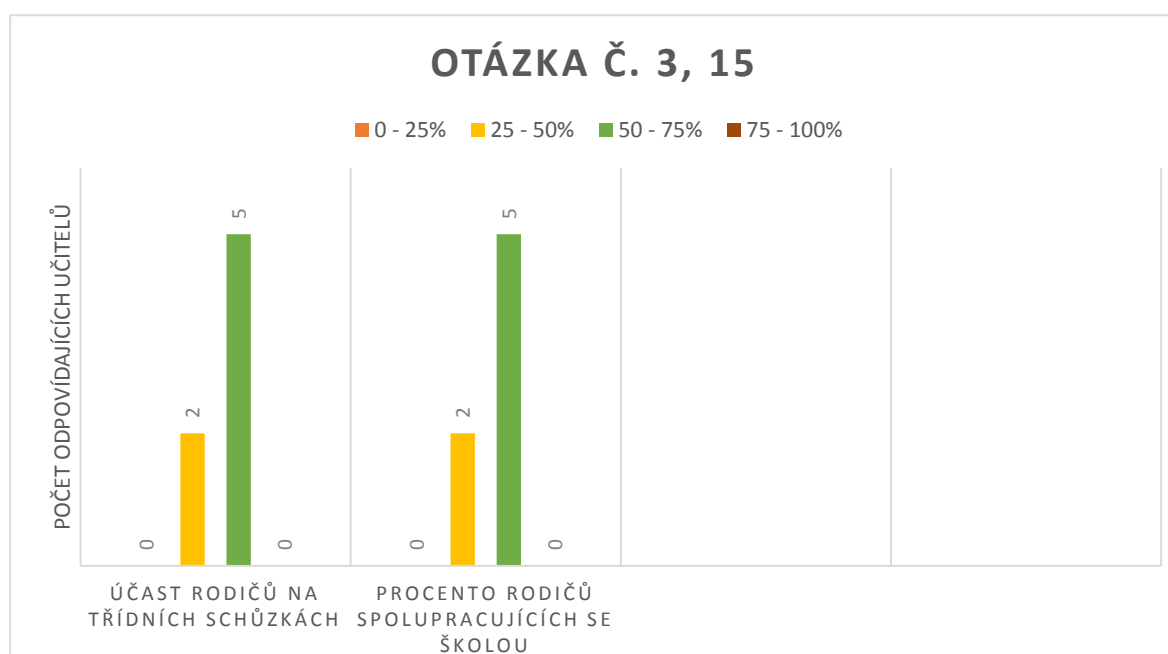
Žádný z rodičů by neuvítal možnost účasti dítěte na konzultacích. Přínosem pro rodiče při konzultacích a třídních schůzkách jsou informace o dítěti.

⁴⁹ Odpovědi z otázek dotazníku: viz přílohy č. 2 a č. 3.

- Otázka č. 8: 20 rodičů odpovědělo, že škola nabízí nějaké formy spolupráce a 5 rodičů odpovědělo, že nenabízí. Příklady spolupráce uvedlo 18 rodičů jako akce pro rodiče a 7 rodičů jako projekty. 15 rodičů se do aktivit zapojuje a 10 se nezapojuje. Rodičů, kteří si myslí, že by měla škola více spolupracovat, bylo 9 a 16 rodičů si to nemyslí.
- Otázka č. 9: Kladně odpověděli v obou případech 4 rodiče a záporně 21 rodičů.

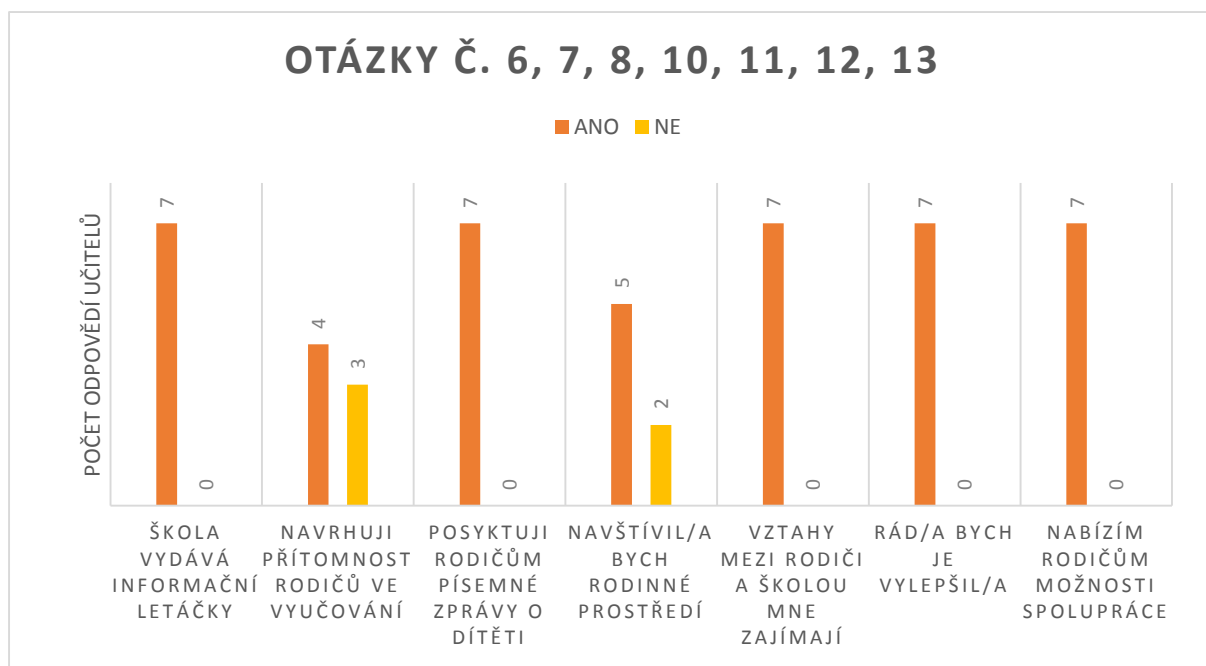
Odpovědi učitelů⁵⁰

- Otázka č. 2: Třídní schůzky mají 2× ročně.
- Otázka č. 3, 15:

- Otázka č. 4: Největší zájem rodiče jeví o hodnocení a chování svých dětí.
- Otázka č. 5: Všem učitelům vyhovuje komunikovat ústně.
- Otázka č. 9: Učitelé oznamují informace rodičům pomocí webu, emailu nebo přes notýsek dítěte.
- Otázka č. 14: Nebyla nikým zodpovězena.
- Otázka č. 16: Přínosem spolupráce s rodiči je pro učitele zpětná vazba.
- Otázky č. 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13:

⁵⁰ Odpovědi z otázek dotazníku: viz přílohy č. 4 a č. 5.

Učitelé by navrhli možnost přítomnosti rodičů ve vyučování, aby viděli, jak pracují s dětmi a písemné zprávy zapisují do internetové žákovské knížky. Možnosti spolupráce, které nabízejí, jsou projekty a akce pro rodiče.

7.2 Škola B

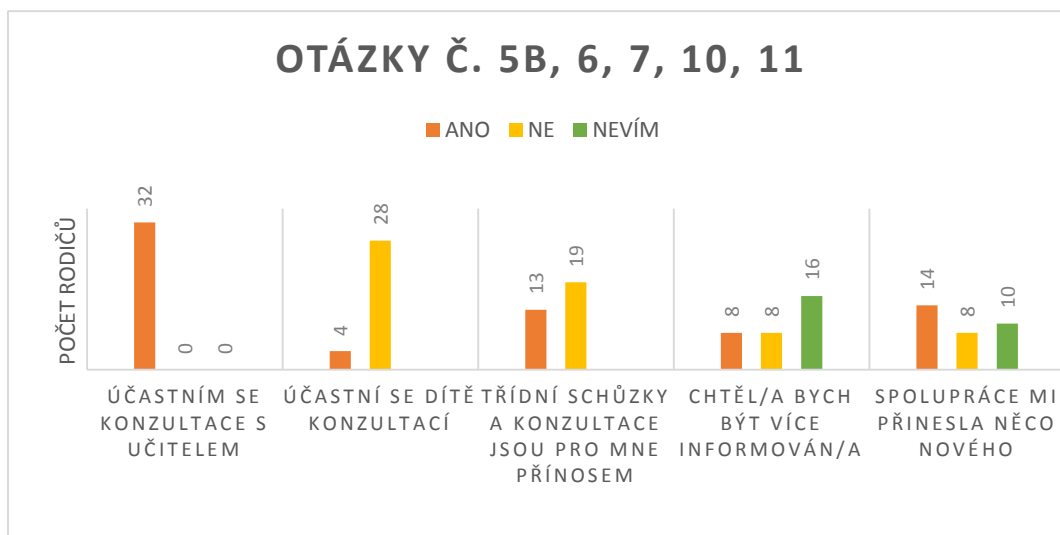
Ve škole B bylo podáno 50 dotazníků rodičům a 20 dotazníků učitelům. Jejich návratnost byla menší, od rodičů 32 dotazníků a od učitelů 11 dotazníků. Je vycházeno z celkového počtu odevzdaných dotazníků rodičů a učitelů zvlášť.

Odpovědi rodičů⁵¹

- Otázka č. 3: Rodiče odpovídali tak, že 25 z nich komunikuje s učitelem emailem a 13 z nich přes stránky školy, k tomu ještě 7 z nich odpovědělo, že komunikují přes notýsek dítěte.
- Otázka č. 4: Forma písemná vyhovuje více 19 rodičům, z důvodu rychlejší komunikace a ústní forma vyhovuje 13 rodičům.

⁵¹ Odpovědi z otázek dotazníku: viz příloha č. 2 a č. 3.

- Otázka č. 5a: Třídních schůzek se účastní občas 26 rodičů a často 6 rodičů. Nikdo z rodičů neodpověděl, že se účastní vždy nebo nikdy.
- Otázka č. 5b, 6, 7, 10, 11:

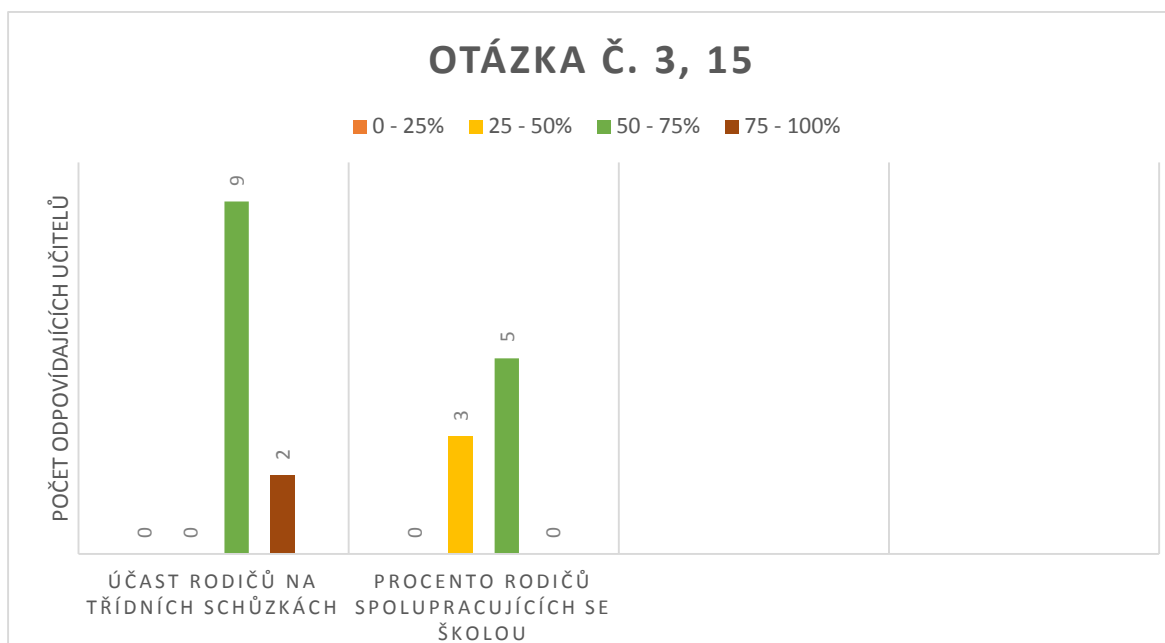
Aby bylo dítě přítomno na konzultacích, by uvítalo 12 rodičů a 20 rodičů by to neuvítalo. Z třídních schůzek a konzultací získávají informace o pokroku svého dítěte.

- Otázka č. 8: Z 32 rodičů odpovědělo, že jsou nabízeny nějaké formy spolupráce 15 rodičů a 17 rodičů odpovědělo záporně. Jsou jim nabízeny možnosti, jako jsou výlety, projekty a akce pro rodiče. 14 rodičů se do těchto aktivit zapojuje a 18 se nezapojuje. Zda by měla škola více spolupracovat si myslí 10 rodičů, že ano a 22 rodičů, že ne.
- Otázka č. 9: Kladně odpověděli 2 rodiče a záporně 30 rodičů, ale by tuto možnost uvítalo a 27 rodičů ne.

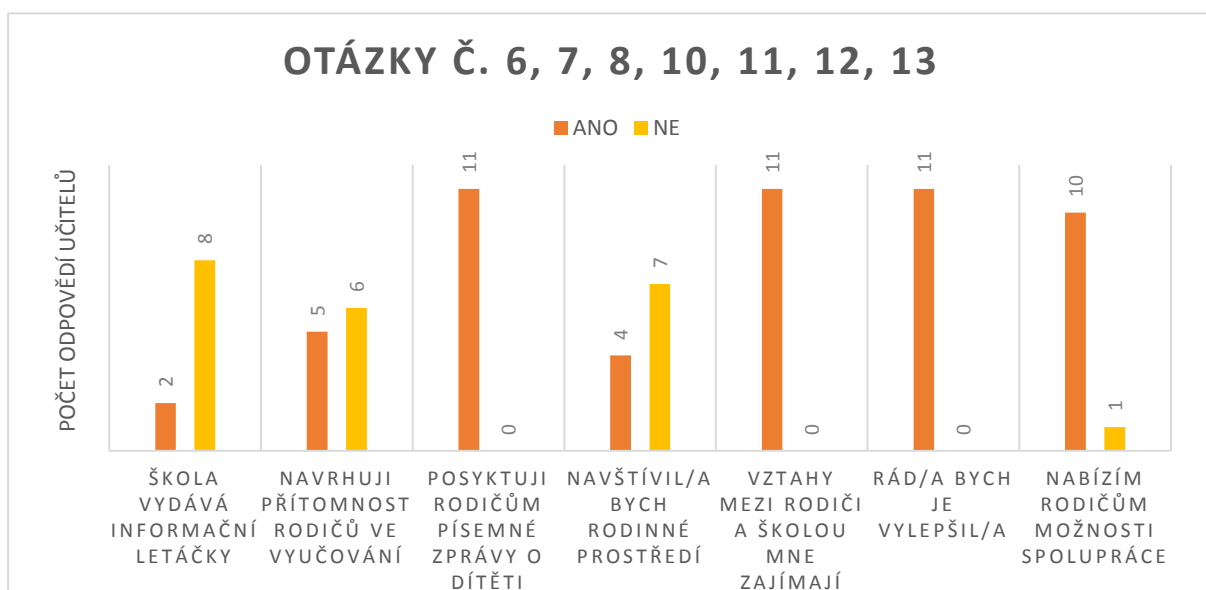
Odpovědi učitelů⁵²

- Otázka č. 2: Třídní schůzky mají 2× ročně a navíc individuální konzultace.
- Otázka č. 3, 15:

⁵² Odpovědi z otázek dotazníku: viz přílohy č. 4 a č. 5.

- Otázka č. 4: Největší zájem rodičů při konzultaci je o hodnocení jejich žáků a srovnávání testů v celostátních testech.
- Otázka č. 5: Komunikace ústní vyhovuje 8 učitelům a 3 učitelům vyhovuje komunikace elektronická.
- Otázka č. 9: V případě potřeby oznamují informace rodičům všichni učitelé pomocí emailu nebo rodičovského portálu - školy online.
- Otázka č. 14: Pro zlepšení spolupráce učitelé navrhují více akcí pro rodiče společně s učiteli.
- Otázka č. 16: Přínosem učitelům při spolupráci je pochopení rodinného prostředí daných jedinců.
- Otázky č. 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13:

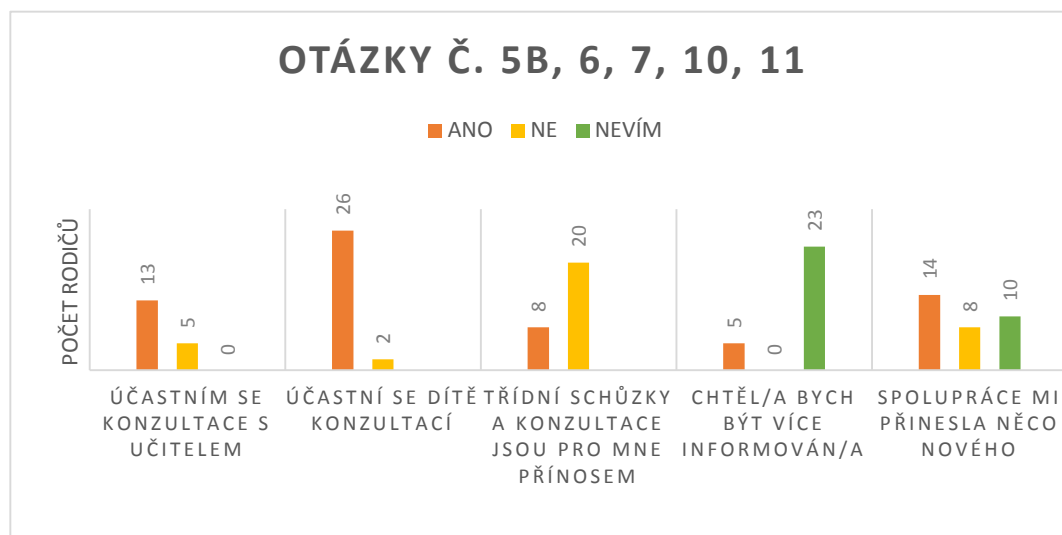
Možnost přítomnosti rodičů při vyučování učitelé navrhují, aby měli možnost pozorovat dítě ve školním prostředí. Pro spolupráci rodičů učitelé nabízejí přítomnost rodičů na výletech a projektech školy.

7.3 Škola C

Ve škole C bylo podáno 30 dotazníků pro rodiče a 20 dotazníků pro učitele. Jejich návratnost byla 28 dotazníků od rodičů a 15 dotazníků od učitelů. Návratnost v této škole byla procentuálně vyšší než v předchozích dvou školách. Výsledky odpovědí vychází z celkového počtu zvláště pro rodiče a zvláště pro učitele.

Odpovědi rodičů⁵³

- Otázka č. 3: Rodiče odpovídali tak, že 7 z nich komunikuje s učitelem emailem, 21 z nich přes stránky školy a navíc odpovědělo 21 rodičů, že komunikují osobně.
- Otázka č. 4: Ústní forma vyhovuje 5 rodičům a písemná 23 rodičům, kteří odůvodňují písemnou formu jako rychlou a stručnou.
- Otázka č. 5a: 17 rodičů se třídních schůzek účastní vždy a 11 rodičů často.
- Otázka č. 5b, 6, 7, 10, 11:

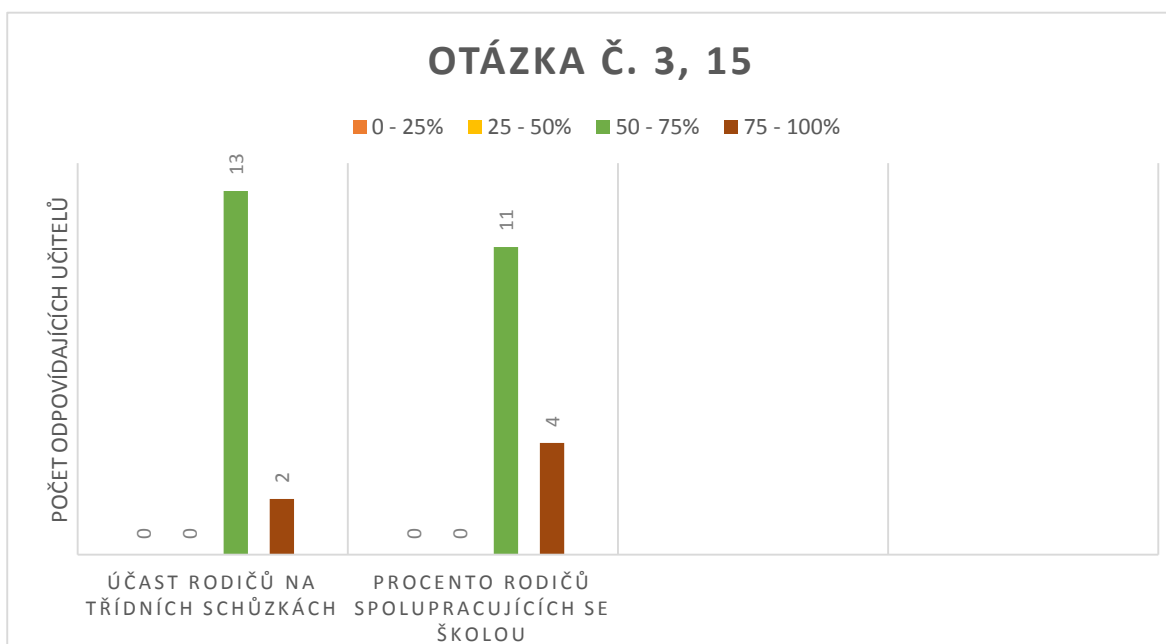
⁵³ Odpovědi z otázek dotazníku: viz příloha č. 2 a č. 3.

Rodičů, kteří by uvítali možnost, aby bylo dítě přítomno při konzultacích bylo 5 a 23 rodičů by to neuvítalo. Schůzky a konzultace pro většinu rodičů nejsou přínosem, protože jsou školou dost informováni.

- Otázka č. 8: Všichni rodiče odpověděli, že škola nabízí různé formy spolupráce v podobě výletů, kroužků, akcí pro rodiče a projektů. Rodiče uvádějí, že se akce konají několikrát ročně a všichni z odpovídajících se do aktivit zapojují. Jen 7 rodičů si myslí, že by měla škola více spolupracovat, ale 21 rodičů si myslí, že ne.
- Otázka č. 9: Kladně odpověděli 11 rodičů a 17 záporně. 27 rodičů by tuto možnost neuvítalo a jeden z nich ano.

Odpovědi učitelů⁵⁴

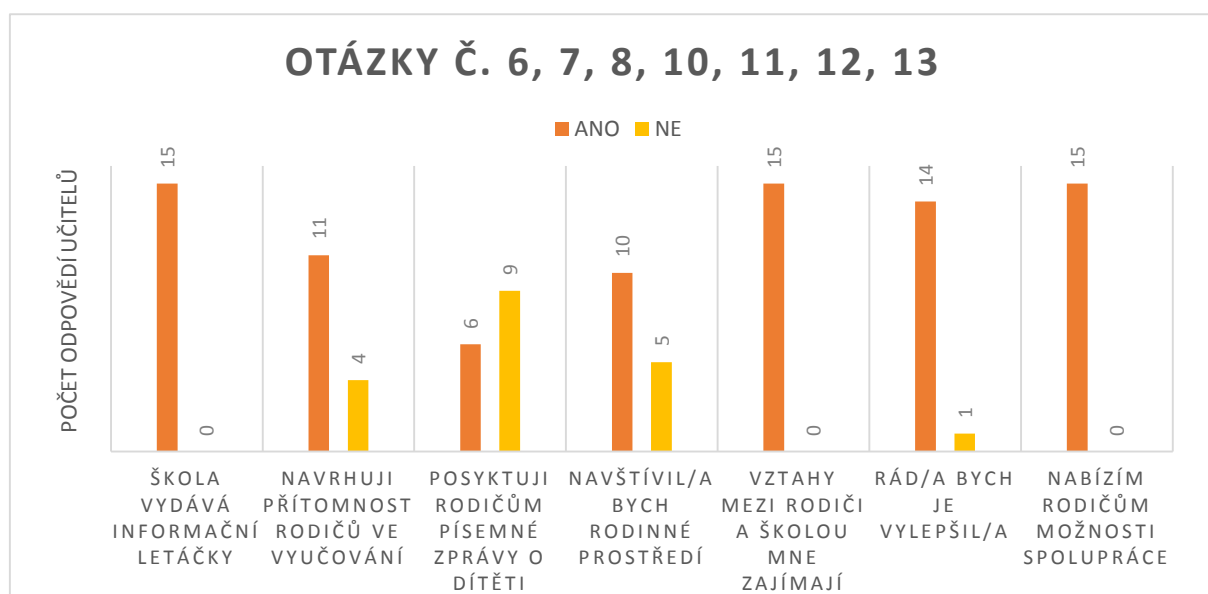
- Otázka č. 2: Třídní schůzky nemá škola vůbec, jen individuální konzultační hodiny.
- Otázka č. 3, 15:

- Otázka č. 4: Největší zájem při třídních schůzkách projevují o prospěch dítěte, o jeho silných kvalitách, jeho rozvíjení, pokrok a spolupráci se spolužáky.

⁵⁴ Odpovědi z otázek dotazníku: viz příloha č. 4 a č. 5.

- Otázka č. 5: Jako vyhovující ústní (osobní) komunikaci vybrali 4 učitelé a elektronickou komunikaci 11 učitelů.
- Otázka č. 9: V případě potřeby kontaktuje škola rodiče pomocí emailu a rodičovského portálu školy online.
- Otázka č. 14: Pro zlepšení komunikace nebylo učiteli nic navrženo.
- Otázka č. 16: Přínos ze spolupráce vidí v lepším rozvoji žáků.
- Otázky č. 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13:

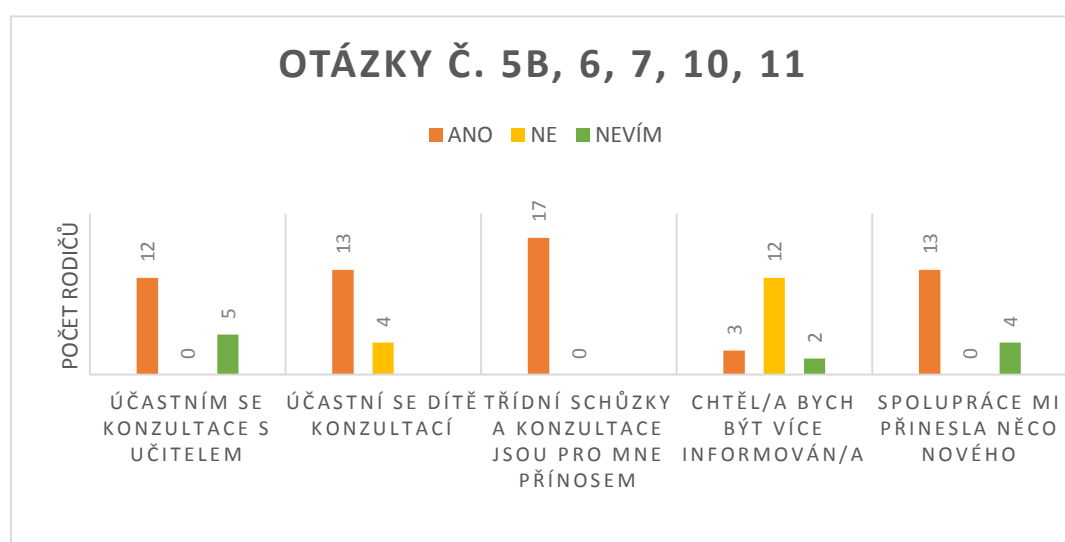
Učitelé se snaží spolupracovat a nabízet aktivity především spojené s rodiči, učiteli a dětmi dohromady.

7.4 Škola D

Ve škole D bylo podáno celkem 28 dotazníků pro rodiče a 10 dotazníků pro učitele. Návratnost dotazníků od učitelů byla stoprocentní a od rodičů se vrátilo 17 vyplněných dotazníků. Vyhodnocení a rozpracování vychází z celkového počtu odevzdaných dotazníků a to zvlášť od učitelů a zvlášť od rodičů.

Odpovědi rodičů⁵⁵

- Otázka č. 3: Rodiče odpovídali, že škola komunikuje přes notýsek dítěte – 5 rodičů, 16 × odpovězeno, že komunikují přes stránky školy – škola online a 15 × odpovězeno, že komunikují ideálně při osobním kontaktu.
- Otázka č. 4: 13 rodičům vyhovuje forma ústní a 4 rodičům forma písemná.
- Otázka č. 5a: Třídních schůzek se účastní 15 rodičů vždy a 2 rodiče často.
- Otázky č. 5b, 6, 7, 10, 11:

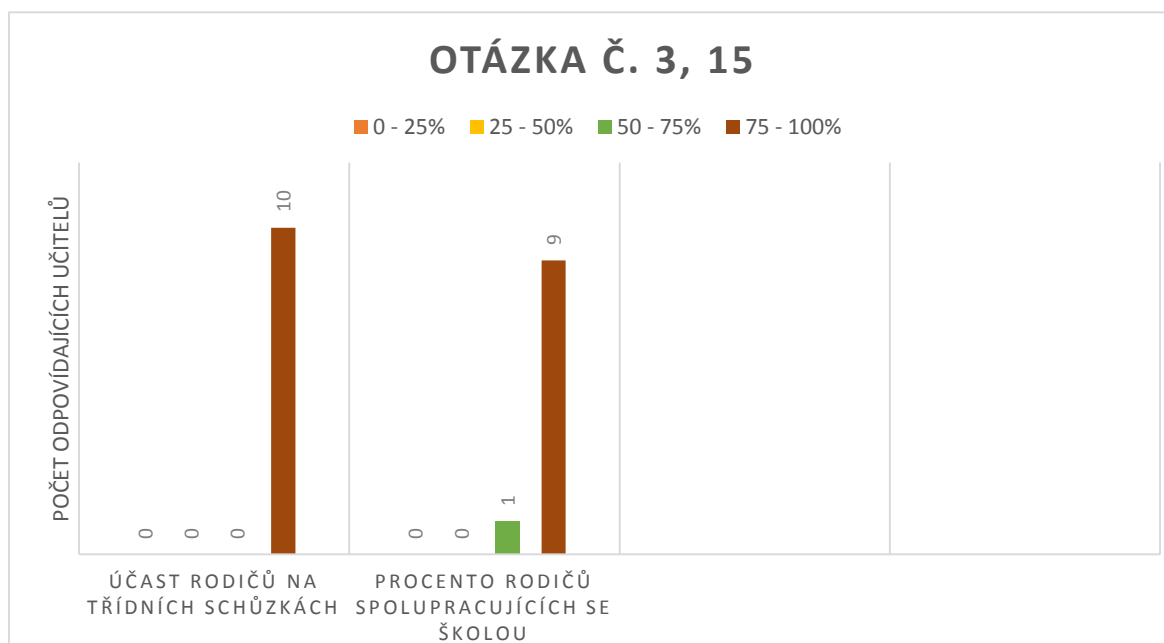
Možnost účasti dítěte při konzultacích vítá 13 rodičů a 4 rodiče tuto možnost nevítají. Konzultace a třídní schůzky jsou pro rodiče přínosem, protože lépe pochopí problémy a dostanou širší vysvětlení k různým informacím. Velká část rodičů nechce být více informována, protože si myslí, že jsou informováni a spolupracují dostatečně.

- Otázka č. 8: Všichni rodiče odpověděli kladně. Škola jim nabízí možnosti spolupráce na projektech a mají možnost být přítomni v hodinách. Do těchto aktivit spolupráce se zapojuje 15 rodičů a dva rodiče si myslí, že by měla škola více spolupracovat.
- Otázka č. 9: Na tuto odpovědělo kladně 14 rodičů a záporně 3 rodiče. Tuto možnost by uvítalo 16 rodičů.

⁵⁵ Odpovědi z otázek dotazníku: viz příloha č. 2 a č. 3.

Odpovědi učitelů⁵⁶

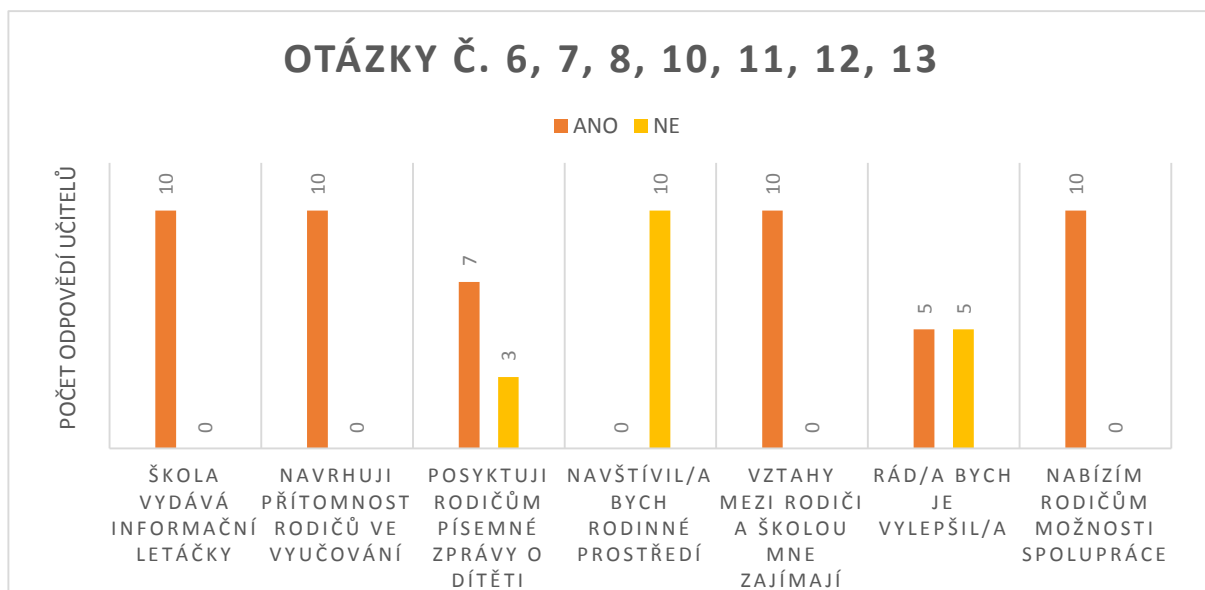
- Otázka č. 2: Třídní schůzky mají 1 × společné, poté 2× ročně a následně dle potřeby konzultační schůzky.
- Otázka č. 3, 15:

- Otázka č. 4: Největší zájem na třídních schůzkách a konzultacích projevují rodiče o prospěch dítěte, situaci zapojení se do kolektivu, zvládání učiva, překonávání problémů a chování.
- Otázka č. 5: Všem učitelům vyhovuje komunikace ústní a osobní kontakt.
- Otázka č. 9: V případě problému škola kontaktuje rodiče pomocí emailu, dopisu (měsíční dopis) a rodičovského portálu – školy online.
- Otázka č. 14: Aby byla zlepšena spolupráce a komunikace, navrhují učitelé mít zpětnou vazbu od rodičů.
- Otázka č. 16: Přínosem díky spolupráci s rodiči, je pro učitele zpětná vazba, pochopení, s rodiči jsou na stejné vlně a tvoří bezpečné prostředí pro žáky. Společně s rodiči mohou hledat nejlepší řešení.

⁵⁶ Odpovědi z otázek dotazníku: viz příloha č. 4 a č. 5.

– Otázky č. 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13:

Škola vydává, kromě bulletinů, týdenní školní televizní vysílání. Možnost přítomnosti rodičů navrhuje, aby rodiče viděli práci svých dětí v kolektivu a práci jiných dětí. 5 učitelů si myslí, že vztahy spolupráce jsou dostatečné, tudíž by je nevylepšovali. Rodičům nabízejí formy spolupráce, jako je práce na projektech a možnost představit povolání. Spolupráce je jednou z kompetencí školy.

8. Zhodnocení výsledků výzkumu

Z výsledků, které byly získány z výzkumu, autorka zhodnotila, že výsledek výzkumu z pohledu všech čtyř studií vyšel jako kladný. Rodiče i učitelé byli ochotni vyhovět a dotazníky zodpovědně vyplnili. Vyhodnotila, že každá z vybraných škol se snaží co nejvíce komunikovat a spolupracovat s rodiči svých žáků. Hledají nejvhodnější přístup jak ze strany učitelů, tak ze strany rodičů a společně na těchto pravidlech a přístupech kooperují k uskutečnění společných potřeb a cílů.

Autorka byla překvapena výsledkem, který vyšel podobně ze všech čtyř studií a to tím, že učitelé z vybraných škol nemají velký zájem o návštěvy v rodinách. Tato možnost by mohla přispět k dalšímu prohloubení vztahů mezi rodiči a učiteli a také k pochopení možných překážek ve vzdělávání žáka. Tato skutečnost je však pochopitelná z jistého důvodu, kterým je vyšší sociální vrstva, ve které se rodiče pohybují a dávají si pozor na své soukromí.

Každá ze všech vybraných škol nabízí rodičům spolupráci na projektech školy a pořádá různé akce pro rodiče. Některá ze škol nabízí možností více a odlišné než škola druhá a naopak. To jistě vychází z filozofie a kompetencí školy, také na směru zájmů rodičů. Je velmi uspokojující vidět, že i o takové záležitosti rodiče mají zájem a ve většině případů se těchto akcí účastní.

Podle odpovědí z dotazníků jsou rodiče ve všech čtyřech školách spokojeni s informovaností a komunikací se školou. I když se autorka přiklání k osobní komunikaci, nelze opomenout, že v době, ve které dnešní děti vyrůstají, je elektronika a internet hlavním komunikačním kanálem. Proto není divu, že rodičům vyhovuje komunikace elektronická (písemná – email) z důvodu rychlosti a pohodlnosti. V žádné z uvedených škol však není rodičům odepřena možnost osobního setkání, nebo domluvení si individuální schůzky, je-li potřeba. Školy s rodiči komunikují a zprostředkovávají informace přes rodičovské portály nebo elektronické žákovské knížky, kde mohou rodiče sledovat hodnocení svých dětí.

Autorčino zklamání bylo u otázky, zda je vítáno dítě při konzultacích. Mnoho rodičů ze všech čtyř škol uvedlo, že by tato možnost nebyla vítána. To, že komunikační trojice učitel – žák – rodič při konzultacích, může podpořit sebehodnocení a intenzivnější

rozvíjení se žáka, je již ověřená a některými školami odzkoušená záležitost. Školy tuto možnost nezavrhují a rodičům neodmítají, ale také moc nenabízejí. Pokud rodič o tuto možnost projeví zájem, je to jen dobře a každá z uvedených škol mu vyjde vstříc.

Výsledky výzkumu z pohledu škol autorka hodnotí jako shodující se s teorií, která je veřejnosti i učitelům předkládána. Učitelé se snaží najít ideální způsob přístupu k rodičům a rodiče spolupracují se zájmem a ochotou. Dvojice rodičů a učitelů se v těchto školách stávají partnery, kteří pracují na společném cíli a snaží se dítěti vytvořit ideální podmínky k rozvoji a vzdělávání.

9. Interpretace výzkumu

Níže je autorkou uvedeno vyhodnocení výzkumu vzhledem k cílům, které si autorka na začátku výzkumu zvolila.

9.1 Interpretace výsledků ve vztahu k 1. cíli

Prvním cílem si autorka zadala, zjistit do jaké míry a jakým způsobem v konkrétních soukromých školách rodiče spolupracují. Jako způsob zjištění míry spolupráce byla zvolena kritéria⁵⁷ podle programu „Rodiče vítání“. (Vynechány jsou kritéria č. 5 a č. 7, které se vážou přímo k programu.)

Škola A

Pro tuto školu jsou kritéria z výše zmiňovaného programu každodenní pravidelností a splňuje je ve velké většině.

- Vstup do školy je viditelně označen a po zazvonění na zvonek otevře rodičům pověřená osoba.
- Kontakty na všechny učitelé jsou k dispozici na webových stránkách a pro rodiče jsou dostupné i v elektronických žákovských knížkách.
- Informace o tom, co se děje ve škole, kdy jsou školní prázdniny apod., jsou rodičům oznamovány přes elektronickou žákovskou knížku, web a školní časopis.

⁵⁷ Konkrétní kritéria viz str. 49 – 52.

- Komunikace mezi rodiči a školou probíhá partnerským způsobem a chování a prospěch dítěte řeší učitelé s rodiči v individuálních konzultačních schůzkách.
- Akce, které škola pořádá, se některé z nich konají v hodinách jiných, než je rodičům přístupno. Stává se, že na akci se dostaví méně rodičů, než je očekáváno.
- Škola navíc splňuje i některé z volitelných kritérií, které souvisí s těmi základními.

Škola B

Kritéria z výše uvedeného programu škola splňuje z velké míry.

- V odpoledních hodinách je škola pro rodiče otevřená do prostoru šaten, kde si mohou své děti vyzvednout. Dále je přístupná jen pomocí čipu, který má každé z dětí. Pokud je škola zavřená, je u vstupních dveří zvonek, díky němuž jsou rodiče puštěni do školy pověřenou osobou.
- Kontakty na učitele jsou přístupné na webových stránkách a na rodičovském portálu – škola online. Každý z rodičů navíc dostává na začátku roku kontakty na učitele, kteří vyučují jejich dítě.
- Rodiče jsou informováni co se ve škole děje pomocí rodičovského portálu, emailu nebo přes notýsek dítěte. Autorka zhodnotila, že tyto informace nejsou poskytovány včas s předstihem a jsou k dispozici průběžně. Rodiče tak nemohou plánovat čas dopředu s velkým odstupem.
- S rodiči škola komunikuje způsobem partnerským a prospěch dítěte a chování jsou probírány v individuálních schůzkách.
- Akce škola pořádá v hodinách přístupných pro rodiče, většinou i ve dvou termínech a to je důvod, proč se rodiče dětí míjejí a nevytváří kontakty vzájemné mezi sebou.
- Škola splňuje některé z kritérií volitelných, které se týkají větších a lepších služeb pro rodiče.

Škola C

Kritéria škola splňuje ve všech bodech základních požadavků.

- Škola je pro rodiče volně otevřená a přístupná v odpoledních hodinách, ale i později v podvečerních hodinách se mohou rodiče do školy dostat, pokud zazvoní na zvonek a pustí je pověřená osoba. Zde je to typickým jevem, jelikož se žáci zdržují ve škole poměrně dlouho. Tráví zde svůj volný čas během dne.
- Kontakty na učitele a vedení školy jsou k dispozici na webových stránkách a rodiče dostávají seznam těchto kontaktů na začátku roku.
- Informace o tom co se ve škole děje se mohou dozvědět z bulletinů a školního časopisu. O pořádání různých akcí jsou rodiče s velkým předstihem informováni a velká část rodičů se často na těchto akcích podílí i organizačně.
- Komunikace probíhá partnerským způsobem, k čemuž přispívá i sdružení rodičů. Hodnocení a chování dětí je probíráno na individuálních schůzkách.
- Akce pro rodiče se pořádají v hodinách přístupných rodičům a škola je v těchto ohledech flexibilní a po domluvě se sdružením rodičů určují i termíny a čas těchto akcí.
- Škola splňuje i mnoho z volitelných kritérií, které podporují partnerství a spolupráci s rodiči.

Škola D

Škola splňuje všechna základní kritéria a ve velké míře i kritéria volitelná. Partnerství a spolupráce s rodiči je jedno velké kritérium, kterým se tato škola řídí.

- Rodičům je umožněn volný přístup v ranních a odpoledních hodinách. Mimo tyto hodiny je u vstupních dveří zvonek a po zazvonění může pověřená osoba rodičům otevřít.
- Kontakty na učitele jsou k dispozici na webových stránkách a zvlášť pro rodiče i na rodičovském portálu – škola online.
- Rodiče jsou o tom, co se ve škole děje informováni mnoha způsoby. Školní časopis, týdenní školní vysílání, měsíční dopis, email, škola online – všemi těmito způsoby škola rodiče informuje o dění ve škole a akcích školy.

- Komunikace s rodiči probíhá na partnerské a přátelské úrovni. Hodnocení a chování žáků učitelé řeší jen v individuálních konzultačních hodinách.
- Akce školy jsou pořádány v hodinách přístupných pro rodiče. Mnoho rodičů je ochotno pomoci i při vyučování.
- Škola splňuje i většinu volitelných kritérií, které program „Rodiče vítáni“ nabízí.

9.2 Interpretace výsledků ve vztahu ke 2. cíli

Druhým cílem si autorka zvolila určit, jaké formy a možnosti spolupráce dané školy rodičům nabízejí. Každá z uvedených škol nabízí jiné možnosti spolupráce a každá spolupráce má pro školu opodstatněný důvod, který souvisí s programem školy a její organizací. Z uvedených možností spolupráce, které autorka uvedla v teoretické části⁵⁸, školy využívají jen některé z nich.

Škola A nabízí rodičům základní formy spolupráce a možnosti vedoucí k partnerství mezi rodiči a školou, což jsou třídní schůzky, individuální konzultační schůzky, dny otevřených dveří, koncerty a vystoupení pro rodiče. Bohužel nenabízí z uvedených možností výtvarné dílny nebo dílny pro rodiče. Dále rodiče využívají možnost být pomocníkem při výletech a sportovních akcích. Jiné možnosti autorka nezachytila, ale předpokládá, že se některé z nich v budoucnu ve škole zavedou.

Škola B nabízí rodičům možnosti setkání, jako jsou třídní schůzky, individuální konzultační schůzky, dny otevřených dveří a koncerty a vystoupení pro rodiče. Možnost spolupracovat mohou rodiče při výletech jako pomocníci, nebo jako rodiče - experta svého povolání a také se mohou přihlásit do rady školy. Oblíbenou akcí je však Květinová slavnost, a akce žáků, kteří ve snaze získat benefiční příspěvek (např. pro děti v dětských domovech) pořádají burzy pro rodiče.

Škola C nabízí všechny uvedené možnosti setkání, což jsou třídní schůzky, individuální konzultační schůzky, dny otevřených dveří, koncerty a vystoupení pro rodiče, výtvarné a rodičovské dílny s dětmi. Rodiče mají i široký výběr spolupráce se školou. Mohou být součástí sdružení rodičů, vedoucím volnočasové aktivity,

⁵⁸ Možnosti spolupráce viz kapitoly: 3.5/ 3.7/ 3.7.1.

pomocníkem při výletech a exkurzích a pomocí při vyučování. Rodiče v této škole se nebrání návštěvy učitele v domácím prostředí, právě naopak se stává, že díky přátelským vazbám s učiteli, jsou učitelé zváni rodiči domů.

Škola D je otevřená pro všechny možnosti setkání s rodiči, tudíž mají třídní schůzky, individuální konzultační hodiny, pořádají koncerty a vystoupení pro rodiče, výtvarné a rodičovské dílny s dětmi. Škola nabízí také různé možnosti spolupráce, které rodiče často využívají. Je to možnost spolupracovat ve výuce, která může mít jakoukoliv formu, ať je to četba, sportovní činnosti nebo být jen nápomocen při vyučování. Rodiče mohou přispět svou pomocí při výletech a organizaci na různých akcích. Škola je rodičům ve spolupráci otevřená a snaží se vyjít ve všem vstříc.

9.3 Interpretace výsledků ve vztahu k 3. cíli

Třetím cílem autorky bylo, zmapovat a vyhodnotit příklad spolupráce typický pro danou školu jako inspiraci, pro jiné školy. Jelikož všechny z uvedených škol spolupracují s rodiči ve velké míře, mohou se jiné školy, kterým tyto možnosti chybí, inspirovat různými aktivitami a možnostmi, které školy provozují. Autorka vytyčila zajímavé formy spolupráce, které jsou pro danou školu typické, a sama se jimi bude v budoucnu inspirovat ve svém povolání.

Škola A

Typickým příkladem spolupráce je v této škole situace, kdy se rodiče stávají pomocníky při různých sportovních akcích. Je to možnost jak zapojit rodiče do organizace těchto činností, při kterých se mohou učitelé s rodiči lépe poznat. Rodiče mohou tímto směrem přispět i svými návrhy a nápady, které mohou být pro děti zajímavé, protože vnímají své děti z jiného pohledu. Organizace těchto akcí a pomoc rodičů při činnosti, může změnit pohled rodičů na práci učitele. Rodiče si v podstatě touto formou spolupráce zkouší postavení a zodpovědnost učitele, i když do organizace moc nezasahují. Učitelé v této situaci mohou odložit školní tvář, rodiče i učitelé se uvolní a tak může být tato forma spolupráce dobrým upevněním vztahů a partnerství mezi rodiči a učiteli.

Autorka si do praxe odnáší, že tato forma spolupráce je přenositelná na jakoukoliv školu, protože je na rodičích zda se připojí nebo ne. Nemusí se jednat jen o sportovní záležitosti, ale může to fungovat v jakémkoliv směru a oblasti. Pokud ano, je to jeden z jednodušších a spontánnějších možností upevňování vztahů mezi těmito dvěma stranami.

Škola B

Autorka vybrala jako typický příklad spolupráce situaci, kterou zažila při působení na této škole. Jedná se o možnost spolupráce s rodiči, jako s experty na své povolání. Tatínek spolupracoval s učitelkou při probírání tématu povolání a společně domluvili třídu exkurzi na letišti. Děti poznaly chod letiště ze strany zaměstnance, seznámily se s opatřeními, které je nutno provozovat na letištním areálu, vyzkoušeli si na vlastní kůži jízdu letištním hasičským autem a poznaly místa na letišti, do kterých se obyčejný cestující nedostane. Tato možnost spolupráce je velmi efektní, hlavně pro učení žáků, ale i pro podporu spolupráce rodiče s učitelem, kteří musí celou akci společně naplánovat.

Tato možnost, prožít si zážitek s dětmi, dala autorce podnět k výběru tématu diplomové práce. Možnost spolupracovat takto s rodiči vidí jako velké plus, díky kterému může žákům dát možnost poznání a sobě příležitost k spolupráci s rodiči a vytváření dobrých partnerských vztahů. Autorka si je jistá, že tuto možnost spolupráce bude při své profesi rodičům nabízet, protože se zdá být efektní pro děti i pro rodiče a učitele.

Škola C

Jako typický příklad pro tuto školu se jeví velká spolupráce rodičů na organizaci akcí. Rodiče pomáhají učitelům při organizaci různých vystoupení. Společně s učitelem pomáhají dětem při výrobě kostýmů, tréninku na vystoupení a podílejí se při konání akce v různých aktivitách (podávání nápojů a jídla, organizace v šatních prostorech aj.). Velká spolupráce probíhá i na dlouhotrvajících projektech. Rodiče přes tyto spolupráce pak projevují zájem na vedení volnočasových aktivitách, které jsou v širokém spektru dětem ve škole nabízeny.

Autorka vidí velkou inspiraci jak pro sebe, tak pro ostatní školy v tom, že rodiče mají velkou možnost zasahovat do organizace akcí a tak se projevuje jejich zájem na vedení svých aktivit, které mohou dětem nabídnout. Většinou se jedná o koníčky a zájmy rodičů, kterými se dlouhodobě zabývají. Učitel tak pozná osobnost rodiče a spojuje své názory a nápady při společném organizování a zařizování. Rozvíjení přátelství v tomto duchu je příčinou toho, že prostředí školy se stane blízkým prostředím rodičů.

Škola D

Autorka pro tuto školu zvolila typickým jevem spolupráci rodičů při výuce. I tuto možnost spolupráce měla autorka možnost poznat při praxi na této škole. Rodiče, kteří mají v dopoledních hodinách volný čas (většinou se jedná o maminky), pomáhají učitelům svou asistencí při výuce. Jejich pomoc není každodenní, ale přesto velmi vítaná. Rodič s učitelem se předem domlouvá na této možnosti spolupráce. Učitel vysvětlí rodiči organizaci a fungování třídy, ve které rodič pomáhá. Pokud rodič projeví zájem, je mu umožněno dělat s dětmi různé aktivity (např. ve výtvarných činnostech, předčítání...). I když by se mohlo zdát, že rodič může být rušivým elementem ve třídě, není tomu tak. Děti pak vnímají prostředí třídy jako domácí. Spolupráce a partnerství učitele a rodiče je v tomto případě velmi důležitá.

Tato možnost spolupráce není velmi častá z důvodu časového prostoru rodičů. Pokud se tato možnost naskytne, je navrhováno, aby se jí rodiče i učitelé ujali a přijali ji tak do svého plánu. Pokud si učitelé a školy touto inspirací nejsou jisti, mohou nabídnout rodičům jen pár situací a dle toho jak se spolupráce osvědčí, můžou ji používat nebo ne. Za touto spoluprací stojí mnoho ústupků, pochopení a respektu vůči oběma osobám (učitele i rodiče).

Závěrečné shrnutí empirické části

Empirická část diplomové práce byla rozdělena na tři části. Každá část korespondovala s cíli, které si autorka vytyčila.

V první části autorka představila metody, které použila při zpracovávání práce, konkrétně dat k výzkumu. Některé metody byly použity neúčelně, ale spíše náhodně podle situace, ve které se autorka nacházela. Dále v první části byly rozebrány charakteristiky škol, ve kterých výzkum probíhal. Všechny školy jsou z oblasti soukromého vzdělávání a každá z nich má jedinečnou filozofii, která jim dovoluje využívat různé formy spolupráce a partnerství.

Druhá část empirické části byla věnována rozpracování výzkumu. Data, která autorka získala z odpovědí rodičů a učitelů, byla zpracována, graficky upravena a následně zhodnocena. I když návratnost dotazníků byla velmi malá, bylo možné data použít, protože dotazníky byly rodiči a učiteli vypracovány poctivě a zodpovědně. Některé z odpovědí byly doplněny, což autorka komentovala ke konkrétní rozpracovávané otázce v dané části. Shromážděná data, umožnila autorce poznat pohled rodičů na spolupráci a partnerství ve vybrané škole a pohled učitelů, jaké možnosti spolupráce nabízejí a co jim vyhovuje při práci s rodiči.

V třetí části autorka interpretuje myšlenky a jevy získané z výzkumu vztahující se ke všem vytčeným cílům. Zhodnocuje míru spolupráce ve všech čtyřech školách a srovnává ji s kritérii určených v programu „Rodiče vítání“, který autorka považuje za opěrný bod pro kvalitní spolupráci a partnerství vztahu rodiny a školy. Dále byly zmapované formy spolupráce, které jednotlivé školy nabízejí a rodiče žáků využívají, a které příležitosti a možnosti setkání rodičů s učiteli škola poskytuje. Nakonec byla ke každé případové studii vytyčena jedna forma spolupráce, která je typická pro danou školu.

Autorka si z výzkumu odnáší inspirace, které bude moct použít při práci v budoucím povolání. Odpovědi rodičů jsou zpětnou vazbou pro to, co ve školách funguje a podle toho si autorka může vytvořit představu o tom, jakým směrem by se její práce v oblasti spolupráce a partnerství s rodiči mohla vyvíjet.

Závěr

Autorka si od první části práce slibovala, že pomůže čtenáři nahlédnout do problematiky spolupráce a partnerství mezi rodiči a školou. Z pohledu teorie učitele popsala, jak tuto situaci partnerství vidí školy a učitelé, kteří se s rodiči setkávají, na co je dobré pohlížet a jak k rodičům přistupovat. Pohled ze strany rodičů byl také popsán a prozkoumán z různých výzkumů, které již byli v minulosti provedeny. Nástin teorie o tomto tématu pomohl jak čtenáři, tak autorce vidět detailněji tuto problematiku, z které vyvstaly další otázky. Jednou z těchto otázek bylo, jakým způsobem je možné vyhodnotit míru spolupráce a kvalitu. Během studií pramenů a podkladů si autorka vybrala program „Rodiče vítání“, který ji pomocí stanovených kritérií pomohl zhodnotit situaci v dnešních soukromých školách.

Díky zkušenostem, které autorka nasbírala pozorováním této problematiky v práci, praxi a ve svém okolí a díky výzkumu, který autorka provedla, bylo zjištěno, že dnešní soukromé školy spolupracují ve vysoké a kvalitní míře a to tak, že spolupráce, informovanost rodičů o dění ve škole a rozvíjení partnerství, podporuje u rodičů pocit toho, že je o jejich děti ve školách dobře postaráno. Rodiče se nemusí strachovat, že by bylo něco v nepořádku, protože díky partnerským a přátelským vztahům s učiteli jsou členy školní rodiny a mají přehled o dění ve školském prostředí. Možnosti spolupráce, které jsou školami nabízeny, jsou různorodé a záleží na zájmu rodičů, které si z těchto možností vyberou. Případové studie, které byly popsány, mohou být inspirací pro ostatní školy, které se pokoušejí o lepší spolupráci a vztahy mezi rodiči a školou.

Autorka vidí inspiraci v tom, že všechny z uvedených škol, ať už fungují na jakémkoliv vzdělávacím programu a mají různou filozofii, mohou spolupracovat v takové míře, aby byli jejich zákazníci – rodiče spokojeni. Pokud takovou atmosféru a prostředí dokážou vytvořit všechny čtyři zkoumané školy, mohou si i ostatní školy vytvořit atmosféru, která bude partnersky vyhovovat rodičům i učitelům.

Tato práce poslouží autorce jako pomoc a inspirace při dosahování jejího cíle a to založení školy, která bude rodinným prostředím pro děti i pro rodiče, ve kterém funguje přátelské partnerství mezi rodiči a učiteli a spolupráce na ideálním podnětném prostředí pro vzdělávání a rozvoj dítěte.

Seznam použité literatury

Monografie

ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013. 200 s. ISBN 978-80-247-4640-1.

DAVIS, Carol a Alice YANG. *Parents & teachers working together*. Turners Falls, MA: Northeast Foundation for Children, c2005. ISBN 1892989158.

FEŘTEK, Tomáš. *Rodiče vítáni: praktický návod, jak usmířit rodiče a učitele našich dětí*. 1. vyd. V Praze: Yinachi, 2011. 112 s. ISBN 978-80-904735-2-2.

KOBOSILOVÁ, Tamara, Milan KRATOCHVÍL a František POHANKA. *Škola a rodiče: učitelé o své práci s rodiči*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1963. 71 s. 14-005-63.

KOČKOVÁ, Marie. *Spolupráce školy s rodiči*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1958. 150 s. 74-3-24.

KRÁLÍKOVÁ, Marie a Jarmila NEČESANÁ. *Rodina a škola ve výchovné spolupráci*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985. 14-551-85.

KREJČOVÁ, Věra a Jana KARGEROVÁ. *Vzdělávací program Začít spolu: metodický průvodce pro I. stupeň základní školy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003. 232 s. ISBN 80-7178-695-0.

MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 2. rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. ISBN 80-85850-24-9.

PELIKÁN, Jiří. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Karolinum, 1998. 109 s. ISBN 80-7184-569-8.

POL, Milan., RABUŠICOVÁ, Milada. Rozvoj vztahů školy a rodiny: několik zahraničních inspirací. In: *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. Řada pedagogická, U 2*. Brno: Masarykova univerzita, 1997. s 5-34.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. 400 s. ISBN 978-80-262-0403-9.

RABUŠICOVÁ, Milada. *Škola a (versus) rodina*. Vyd. 1. V Brně: Masarykova univerzita, 2004. 176 s. ISBN 80-210-3598-6.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

ŠEDO VÁ, Klára, *Tiché partnerství: vztahy mezi rodiči a učitelkami na prvním stupni základní školy*. In: *Studia paedagogica* : časopis Ústavu pedagogických ved FF MU Brno. roč. 14, č. 1, (2009), s. 27-51. ISSN 1803-7437.

VALÍŠOVÁ, Alena, KASÍKOVÁ, Hana (eds.). *Pedagogika pro učitele*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011. 456 s. ISBN 978-80-247-3357-9.

VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. 320 s. ISBN 978-80-7367-387-1.

Vzdělávací program *Začít spolu*, 2002.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Články v časopisech

RABUŠICOVÁ, M., EMMEROVÁ, K. Role rodičů ve vztahu ke škole – teoretické koncepty. In: *Pedagogika*. 2003, č. 2, s. 141–151. ISSN 0031-3815.

ŠTECH, S. Vývoj poznatků o vztahu rodiny a školy. In: *Československá psychologie*. XLI - 1997, č. 6, s. 487-502. ISSN 0009-062X.

RABUŠICOVÁ, M., POL, M. Vztahy školy a rodiny dnes: hledání cest k partnerství (2. část). In: *Pedagogika*. 1996, č. 2, s. 105-116. ISSN 0031-3815

Internetové zdroje

Rodiče vítáni [online]. EDUin, © 2011 [cit. 8. 3. 2016]. Dostupné z: www.rodicevitani.cz

EDUin vzdělání je i naše věc [online]. Zděněk Slejška, © 2010 [cit. 8. 3. 2016]. Dostupné z: www.eduin.cz

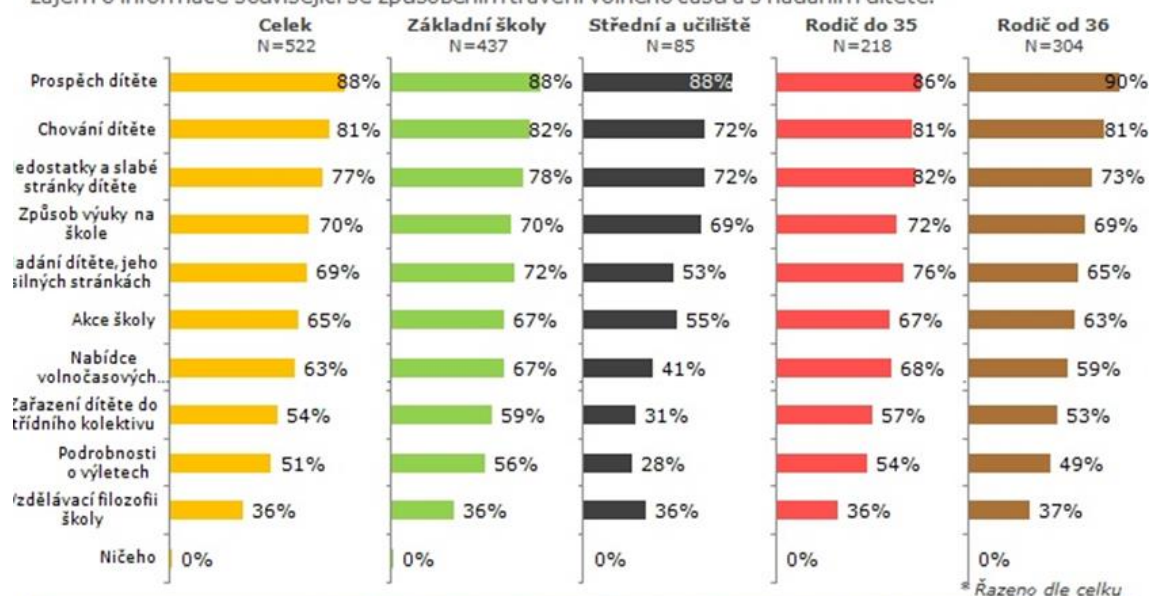
MÍLKOVÁ, R. Spolupráce rodiny a školy. In: *Rodina.cz* [online]. Jiří Pavlín, 2015 [cit. 29. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.rodina.cz/clanek10024.htm>

Přílohy

Příloha č. 1 – Obrázek 1

O čem si rodiče přejí být informováni

Obecně rodiče především zajímá jejich dítě spíše než širší souvislosti školy. U rodičů dětí ze ZŠ je větší zájem o informace související se způsobem trávení volného času a s nadáním dítěte.

Obrázek 1

Příloha č. 2 – Dotazník pro rodiče v ČJ

Vážení rodiče,

studuji 5. ročník Univerzity Karlovy obor Učitelství a píší diplomovou práci na téma *Spolupráce a komunikace rodiny a školy v soukromých školách*. Jako budoucí učitelka, bych chtěla svou osobnost učitele rozvíjet a zdokonalovat, abych mohla být žákům vhodným příkladem a vedla je správným směrem. K tomu je potřeba spolupráce s rodinou, na kterou se nyní zaměřuji ve své diplomové práci, díky níž bych chtěla tuto oblast spolupráce prozkoumat a popřípadě poznatky použít v praxi, k čemuž mohou přispět Vaše názory a pohledy.

Tímto bych Vás chtěla požádat, zda byste byli ochotni mi odpovědět na pár otázek vztahující se k tématu mé diplomové práce. Byla bych Vám moc vděčná za jakýkoliv poznatek, názor, hodnocení (ať kladné či záporné), doporučení či kritice.

Předem mockrát děkuji.

Lucie Melecká

Vaše vyplněné dotazníky budou brány anonymně, nebudou zveřejňovány. Slouží jen k účelu sběru dat, názorů a poznatků.

Dotazník

1. Mé dítě je: chlapec – dívka
2. Navštěvuje _____ třídu
ve škole _____
3. Jakou formou s Vámi učitel (škola) komunikuje, sděluje informace?
email – písemně – přes dítě (notýsek) – stránky školy
jiné: _____
4. Jaká forma komunikace s učitelem Vám více vyhovuje?
ústní – písemná
proč: _____

5. Jaké formy komunikace se vyskytují na Vaší škole? (Uveďte jejich frekvenci a návrhy na zlepšení.)

a) Třídní schůzky ano – ne – nevím

- kolikrát ročně :

– schůzek se účastním: vždy – často – občas – nikdy

b) Konzultační hodiny s učitelem ano – ne – nevím

– jsou učitelem nabízeny: ano – ne – nevím

6. Dítě se účastní konzultací? ano – ne

– uvítal/a bych tuto možnosť: ano – ne

7. Jsou pro Vás třídní schůzky přínosem?

ano – ne

v čem: _____

8. Nabízí Vám škola nějaké formy spolupráce?

ano – ne

jaké: _____

(příklad: projekty, výlety, kroužky, akce pro rodiče, atd.)

zapojujete se do těchto aktivit: ano – ne

měla by škola s rodiči více spolupracovat: ano – ne

návrhy:

9. Nabídla Vám škola možnost spolupracovat při výuce?

ano – ne

uvítal/a byste tuto možnosť: ano – ne

10. Přinesla Vám spolupráce se školou něco nového?

Ano – ne – nevím

11. Chtěli byste být více školou informováni než doposud?

Ano – ne – nevím

Podněty a návrhy:

Příloha č. 3 – Dotazník pro rodiče v AJ

Dear parents,

I am currently studying in the 5. grade of the programme "Teaching" at Charles University and I am writing diploma thesis of which topic is "Cooperation and communication between family and school in private schools. As a future teacher I would like to enhance and develop my teacher's personality in order to be an appropriate example or a role model to pupils and to lead them the right direction. To achieve that, cooperation with family on which I focus now in my diploma thesis is necessary. In terms of the diploma thesis I would like to analyse this field of cooperation and alternatively use the findings in practice to which your opinions, comments and views may contribute.

Therefore I would like to kindly ask you if you could provide me with answers on few questions related to the topic of the diploma thesis. I would be very thankful for any comment, opinion, evaluation (positive or negative), recommendation or criticism.

Many thanks,

Lucie Melecká

Your filled out questionnaires will be anonymous and will not be published. They are intended to serve only as a mean to collect data, opinions and comments.

Questionnaires

1. My child is: boy – girl
2. He/she attends _____ grade [class] on
school _____
3. What means does your [teacher] school use to communicate with you and to
provide you with information?
email – writing – across child – school's webside
another way: _____
4. What means of communication with a teacher suite you the most?
Oral - written
why: _____

11. Would you like to be informed by your school more than so far?

yes – no – I don't know

Comments and proposals:

Příloha č. 4 – Dotazník pro učitele v ČJ

Vážení učitelé,

studuji 5. ročník Univerzity Karlovy obor Učitelství a píší diplomovou práci na téma *Spolupráce a komunikace rodiny a školy v soukromých školách*. Je zaměřena na výzkum dotazováním, jak moc rodiče spolupracují a co škola nabízí.

Tímto bych Vás chtěla požádat, zda byste byli ochotni mi odpovědět na pár otázek vztahující se k tématu mé diplomové práce. Byla bych Vám moc vděčná za jakýkoliv poznatek, názor, hodnocení (ať kladné či záporné), doporučení či kritice.

Předem mockrát děkuji.

Lucie Melecká

Vaše vyplněné dotazníky budou brány anonymně, nebudou zveřejňovány. Slouží jen k účelu sběru dat, názorů a poznatků.

Dotazník

1. Jsem třídní učitel/ka _____ ročníku
ve škole _____
2. Třídní schůzky máme
2× do roku - 4× do roku – jiné _____
3. Třídních schůzek se účastní
0-25% 25-50% 50-75% 75-100% rodičů.
4. Největší zájem na třídních schůzkách projevují o

5. Nejvíce mi osobně vyhovuje komunikovat s rodiči
písemně – ústně – elektronicky
6. Škola vydává informační letáčky, bulletiny, časopisy s informací pro rodiče?
ano – ne

7. Navrhuj možnost přítomnosti rodičů ve vyučování? ano – ne

protože _____

8. Poskytuji písemné právy o dítěti s hodnocením jeho výsledků, pokroky, chování, atd..

ano – ne

protože _____

9. V případě potřeby (oznámení výletu, akce, chování dítěte...) kontaktujeme rodiče prostřednictvím

telefonu – dopisu – e-mailu – jiné

10. Rád/a bych navštívil/a rodinné prostředí dítěte (domov) ano – ne

protože _____

11. Vztahy mezi školou (učitelem) a rodiči mě zajímají

protože _____

12. Rád/a bych vylepšil/a vztahy mezi rodiči a školou

protože _____

13. Snažím se, jako učitel, spolupracovat a nabízet rodičům aktivity a možnosti ke spolupráci ano – ne

jaké _____

14. Pro zlepšení komunikace a spolupráce mezi školou a rodiči navrhuji

15. Kolik procent rodičů se snaží spolupracovat s učitelem či školou?

0-25%

25-50%

50-75%

75-100%

16. Přínosem díky komunikaci a spolupráci s rodiči je pro mne

Podněty a návrhy:

Příloha č. 5 – Dotazník pro učitele v AJ

Dear teachers,

I am currently studying in the 5. grade of the programme "Teaching" at Charles University and I am writing diploma thesis of which topic is "Cooperation and communication between family and school in private schools. The thesis focuses on research done by questionnaires which aims to find out how much parents cooperate and what does school offer.

Therefore I would like to kindly ask you if you could provide me with answers on few questions related to the topic of the diploma thesis. I would be very thankful for any comment, opinion, evaluation (positive or negative), recommendation or criticism.

Many thanks,

Lucie Melecká

Your filled out questionnaires will be anonymous and will not be published. They are intended to serve only as a mean to collect data, opinions and comments.

Questionnaire

1. I am a class teacher of _____grade (class)
in school _____
2. Parent's evening takes place
twice a year - 4 times a year – other_____
3. On parent's evening participate following percentage parent's
0-25% 25-50% 50-75% 75-100%
4. Parents are mostly interested about

5. Personally I prefer to communicate with parents:
in writing – orally – electronically

6. School issues informational leaflets, bulletins and magazines for parents
yes – no

7. I propose an opportunity for parents to be present in class during lessons.
yes – no

because_____

8. I provide parents with written evaluation of results, development and behaviour of children,... yes – no

because_____

9. In case of need (announcement of trip, events, behaviour of a child...) we contact parents by
phone – letter – e-mail – other

10. I would like to visit child's home environment yes – no

because_____

11. I am interested in relations between the school and parents yes – no

because_____

12. I would like to improve my relations with the school and parents yes – no

because_____

13. As a teacher I endeavour to cooperate and offer to parents' activities and other opportunities to communicate
yes – no

which_____

14. In order to improve communication and cooperation between school and parents
I propose

15. How many per cent of parents make an effort to cooperate with teacher or
school

0-25%

25-50%

50-75%

75-100%

16. For me benefits from communication and cooperation with parents are:

Comments and proposals: